

ที่ สม ๐๕๐๑/ ๙

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗ ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กรณีการแก้ไขปัญหา
กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนารายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๖๗-๑๖๘/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๕

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนกรณีการแก้ไขปัญหา
กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยมีสาระสำคัญพร้อมข้อเสนอแนะเพื่อ
แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓)
และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓)
ประกอบมาตรา ๔๒ ดังนี้

๑. ความเป็นมา

๑.๑ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนขอให้ตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับ
การแก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ในประเด็นสิทธิชุมชน
ในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย
อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิและสถานะของบุคคล สิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอ
สำหรับตนเองและครอบครัว และสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขจากรัฐ

๑.๒ กสม. ได้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามหน้าที่และอำนาจแล้วเห็นว่า
มีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในประเด็นดังต่อไปนี้

๑.๒.๑ สิทธิชุมชนในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมิได้ดำเนินการให้กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมได้เข้าถึง
สิทธิชุมชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างแท้จริง

๑.๒.๒ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและ
ร่างกาย กรณีการจับกุมและการดำเนินคดีกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยที่กลับขึ้นไปที่บ้านบางกลอยบน-
ใจแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องได้ดำเนินการจัดเก็บสารพันธุกรรมและสอบสวน
โดยไม่เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักการตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงหลักสิทธิมนุษยชน

/ที่เกี่ยวข้อง...

ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในเรื่องการแจ้งวัตถุประสงค์และการให้ความยินยอมในการจัดเก็บสารพันธุกรรม การพบและปรึกษาทนายความ การแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุม รวมถึงการที่จะไม่ถูกบังคับให้เปิดความเป็นปรปักษ์ต่อตนเองหรือให้รับสารภาพผิด

๑.๒.๓ สิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว และสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขจากรัฐ ที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พยายามหาทางแก้ไขปัญหาให้กับชาวกะเหรี่ยงบางกลอยที่ถูกอพยพ แต่การดำเนินการดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย ทั้งในเรื่องการจัดสรรที่ดินทำกินไม่เพียงพอ สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม และมีข้อจำกัดในการเข้าถึงปัจจัยขั้นพื้นฐานในการครองชีพ

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ บัญญัติให้ กสม. มีหน้าที่และอำนาจเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมถึงการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ วรรคสอง

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

เห็นสมควรนำเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะของ กสม. ให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว

๔. ข้อเสนอแนะ

กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่า การดำเนินการแก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในบางประเด็นมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนและไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย จึงมีข้อเสนอแนะในกรณีดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี ดังนี้

๔.๑ ให้คณะรัฐมนตรีเร่งรัดพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ที่เสนอโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ภายใต้กระทรวงวัฒนธรรม ให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว

๔.๒ ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาจัดตั้งกลไกที่เป็นรูปธรรมเพื่อผลักดันพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม หรือเขตวัฒนธรรมพิเศษ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ว่าด้วยแนวนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง โดยใช้กระบวนการศึกษาวิจัยจากกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยนาร่อง และให้กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยมีส่วนร่วมในการออกแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน วิถีชีวิตและวัฒนธรรม การจัดสรรที่ดินทำกิน/ที่อยู่อาศัย การพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การพัฒนาอาชีพ รวมถึงการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

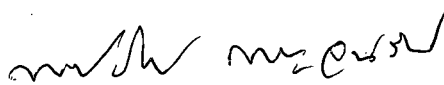
๔.๓ โดยที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ซึ่งได้รับการเสนอให้พิจารณาขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ซึ่งคณะกรรมการมรดกโลกขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) มีข้อกังวลและให้ความสำคัญในประเด็นสิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงควรบูรณาการการแก้ไขปัญหา โดยอาจใช้กลไกตามข้อ ๔.๒ ในการขับเคลื่อน ซึ่งกลไกดังกล่าวต้องประกอบด้วยผู้แทนที่รอบด้านทั้งจากภาครัฐ ผู้แทนกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่ นักวิจัย/นักวิชาการ ภาคประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

๕. ข้อพิจารณา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาข้อ ๔. โดยมีรายละเอียดการดำเนินการตามรายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๖๗-๑๖๘/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๕ ดังปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใดโปรดแจ้งให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๑

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๙๔๕ (ภาพธรรม/ศิริลดา)

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๔๘

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ hr_protection@nhrc.or.th

ที่ สม ๐๕๐๑/ ๙

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗ ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ข้อเสนอแนะกรณีการแก้ไขปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
กราบเรียน อัยการสูงสุด

อ้างถึง หนังสือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ สม ๐๐๐๓/๓๑ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๕
สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนารายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๖๗-๑๖๘/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๕

อนุสนธิหนังสือที่อ้างถึง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้ประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมายังอัยการสูงสุด เพื่อขอให้พิจารณาใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องหรือถอนฟ้อง หากเห็นว่าการฟ้องคดีจะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน กรณีที่กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย ๒๘ คน ถูกจับและดำเนินคดี ตามคดีอาญาที่ ๖๕/๒๕๖๔ ของสถานีตำรวจภูธรแก่งกระจาน เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ตรวจสอบเรื่องร้องเรียนประเด็นดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้วพบว่า มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยที่ถูกจับกุม จึงมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่ออัยการสูงสุดและอัยการจังหวัดเพชรบุรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ โดยขอให้พิจารณาใช้ดุลพินิจในการสั่งไม่ฟ้องหรือถอนฟ้องในคดีอาญาข้างต้น ตามที่ได้มีหนังสือที่อ้างถึงเพื่อประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมาในเบื้องต้นแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใดโปรดแจ้งให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ๑

โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๙๔๕ / โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๔๘

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ hr_protection@nhrc.or.th

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๖๗ - ๑๖๘/๒๕๖๕

เรื่อง สิทธิชุมชน กรณีขอให้ตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาคriminalกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

คำร้องที่	นายพงษ์ศักดิ์ ต้นน้ำเพชร กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ที่ ๑ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ที่ ๒ สถานีตำรวจภูธรแก่งกระจาน ที่ ๓	ผู้ร้อง
๑๐๙/๒๕๖๔		ผู้ถูกร้อง
คำร้องที่		นายอนวัช จรรย์บุญานนท์
๑๕๐/๒๕๖๔	คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ผู้ถูกร้อง

คำร้องทั้งสองคำร้องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิชุมชนในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายอันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิและสถานะของบุคคล สิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว และสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขจากรัฐ ซึ่งมีประเด็นร้องเรียนอย่างเดียวกัน จึงให้พิจารณารวมกัน โดยให้เรียกผู้ร้องตามคำร้องที่ ๑๐๙/๒๕๖๔ ว่า ผู้ร้องที่ ๑ และเรียกผู้ร้องตามคำร้องที่ ๑๕๐/๒๕๖๔ ว่า ผู้ร้องที่ ๒

๑. ความเป็นมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในการประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒๖/๒๕๖๔ (๑) เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๔ ได้มีมติเห็นชอบให้พิจารณาแนวทางการศึกษาเพื่อจัดทำรายงานข้อเสนอแนะกรณีกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย ประกอบกับมีผู้ร้องเรียนกล่าวอ้างว่ากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านบางกลอย หมู่ที่ ๑ ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ได้รับความเดือดร้อนจากการดำเนินนโยบายของหน่วยงานภาครัฐและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหลายกรณี จึงขอให้ตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงมีคำสั่ง ที่ ๔๔/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๔ แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจดำเนินการศึกษาเพื่อจัดทำรายงานข้อเสนอแนะมาตรการแก้ไข ปัญหา และดำเนินการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านบางกลอย โดยให้รวมการพิจารณาคำร้องซึ่งมีผู้ร้องเรียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกรณีกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย และมอบหมายให้คณะทำงานชุดดังกล่าวรีบไปตรวจสอบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า พฤติกรรมตามที่มีผู้ร้องทั้งสองกล่าวอ้างเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับสิทธิชุมชนในการจัดการและใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายอันเกี่ยวข้องกับสิทธิใน กระบวนการยุติธรรม สิทธิและสถานะของบุคคล สิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเอง และครอบครัว และสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขจากรัฐ ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการ ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบ โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑ หนังสือร้องเรียนของผู้ร้องที่ ๑ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๔

๓.๒ หนังสือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ สม ๐๐๐๓/๖๒ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ถึงนายกรัฐมนตรี เรื่อง ขอให้ท้วงท้วงต่อท่าทีของรัฐบาลในการเสนอขึ้นทะเบียน กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ

๓.๓ หนังสือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ สม ๐๐๐๓/๖๓ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ถึงประธานกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก เรื่อง ขอให้ท้วง ท้วงต่อท่าทีของรัฐบาลในการเสนอขึ้นทะเบียนกลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ

๓.๔ หนังสือร้องเรียนของผู้ร้องที่ ๒ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๔

๓.๕ หนังสือสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๑๐๕.๐๔/๔๖๖๑ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔ และ ที่ นร ๐๑๐๕.๐๔/๖๗๘๕ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

/ ๓.๖ หนังสือ ...

๓.๖ หนังสือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ด่วนที่สุด ที่ ทส ๐๙๐๖.๕๐๓/๑๔๓๙๙ ลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๗ หนังสือตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรี ที่ ๐๐๒๒(พบ)๖๓/๖๔๐๖ ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๘ หนังสือกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่ พม ๐๒๐๙/๑๑๖๖๔ ลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๔ และที่ ทส ๐๒๐๖.๒/๒๔๒๕ ลงวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๙ หนังสืออุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ที่ ทส ๐๙๕๙.๕๐๙ ลงวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๑๐ หนังสืออำเภอแก่งกระจาน ที่ พบ ๐๘๑๘/๒๔๖๑ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๑๑ หนังสือสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ (มูลนิธิปิดทองหลังพระ) ที่ ปิดทอง ๖๔/๒๗๒.๑ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๑๒ หนังสือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี ที่ พบ ๐๐๓๒.๐๑๑/๓๕๒๖ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๑๓ หนังสือกรมราชทัณฑ์ ลับ ที่ ยธ ๐๗๐๑.๖/๑๐๙๖๘๐ ลงวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๑๔ หนังสือสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ ทส ๑๐๐๓.๕/๑๘๖๘๙ ลงวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓.๑๕ บันทึกการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ ระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๔ ณ บ้านบางกลอย หมู่ที่ ๑ ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

๓.๑๖ หนังสือคณะกรรมการการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ สม ๐๐๐๓/๓๑ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๕ ถึงอัยการสูงสุด

๓.๑๗ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ สม ๐๐๐๓/๔๑๙๕ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๕ ถึงอัยการจังหวัดเพชรบุรี

๓.๑๘ การประชุมรับฟังข้อเท็จจริงและความเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง

๓.๑๘.๑ การประชุมรับฟังความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ผ่านระบบ Zoom meeting โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ๓ ด้าน รวม ๖ คน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายมหาชน ได้แก่ รองศาสตราจารย์กิตติศักดิ์ ปรกิติ และนายสมชาย หอมลออ ผู้ทรงคุณวุฒิด้าน

สิทธิในที่ดินและการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ รองศาสตราจารย์เพิ่มศักดิ์ มกรภิรมย์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อติพล ศรีเสาวลักษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสิทธิสถานะกลุ่มชาติพันธุ์ และชนเผ่าพื้นเมือง ได้แก่ นางเตือนใจ ดีเทศน์ และรองศาสตราจารย์นฤมล อรุโณทัย

๓.๑๘.๒ การประชุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ร่วมกับทนายความจากมูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชน เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๔ ผ่านระบบ Zoom meeting

๓.๑๘.๓ การประชุมคณะกรรมการเฉพาะกิจฯ เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อรับฟังข้อเท็จจริงจากผู้แทนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และผู้แทนศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการอิสระเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาชุมชนกะเหรี่ยงบางกลอย หมู่ที่ ๑ ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี (ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๖/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕)

๓.๑๙ งานวิชาการ และคำวินิจฉัยขององค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓.๑๙.๑ แผนนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง โดยคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๔

๓.๑๙.๒ รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๓๑๗/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๗ โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง ขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิชุมชนและสิทธิในทรัพย์สิน กรณีกล่าวหาว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และเจ้าหน้าที่ทหาร ขับไล่ชาวกะเหรี่ยงดั้งเดิมออกจากบริเวณอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

๓.๑๙.๓ โครงการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เรื่อง สิทธิของชุมชนชาวกะเหรี่ยง (ปกากะญอ) กับการดำเนินเขตวัฒนธรรมพิเศษไร่มุสลิมในพื้นที่ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทกรณีที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัยของชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่ป่าภาคเหนือ โดยไพสิฐ พาณิษย์กุล และคณะ สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๕๖๐

๓.๑๙.๔ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขดำที่ อส.๗๗/๒๕๕๙ คดีหมายเลขแดงที่ อส.๔/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑ เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่รัฐ อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย (อุทธรณ์คำพิพากษา)

๓.๑๙.๕ ข้อเสนอแนะ ที่ ๓/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๑ โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนรวมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง กรณีการกำหนดเขตพื้นที่ในการทำกิน อยู่อาศัย และการดำเนินวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตอุทยานแห่งชาติ

๓.๑๙.๖ รายงานวิชาการเรื่อง “สิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย กรณีศึกษาชาวกะเหรี่ยงบางกลอย” โดยนักศึกษากลุ่มที่ ๕ หลักสูตรประกาศนียบัตรสิทธิมนุษยชน สำหรับนักบริหารระดับสูงรุ่นที่ ๒ สถาบันพระปกเกล้า พ.ศ. ๒๕๖๒

๓.๑๙.๗ หนังสือ “เรียนรู้ซ่อมสร้างชุมชนกะเหรี่ยงบางกลอย” โดย สदानุ สุขเกษม อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยกรุงเทพ สนับสนุนโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดพิมพ์เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๒

๓.๑๙.๘ ดุษฎีนิพนธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปี ๒๕๖๓ เรื่อง “เศรษฐศาสตร์ การเมืองว่าด้วยกระบวนการตกขอบและปฏิกริยาต่ออำนาจรัฐและทุนของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง: กรณีศึกษา กะเหรี่ยงแก่งกระจาน” โดย ว่าที่ร้อยเอกหญิง ภัทรมน สุวพันธุ์

๓.๑๙.๙ ข้อเสนอแนะ ที่ ๑/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕ โดย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เกี่ยวกับกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติ สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒

๔. รัฐธรรมนูญ พันธกรณีระหว่างประเทศ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- ๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
- ๔.๒ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒
- ๔.๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- ๔.๔ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดิน ในพื้นที่ป่าไม้
- ๔.๕ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง
- ๔.๖ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
- ๔.๗ ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง
- ๔.๘ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
- ๔.๙ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
- ๔.๑๐ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

๕. ข้อเท็จจริงที่รับฟังได้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบทบัญญัติของกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง และความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังในเบื้องต้นได้ ดังนี้

๕.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

ข้อเท็จจริงจากคำร้องทั้งสอง ประกอบการให้ข้อมูลของทนายความจากมูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชนซึ่งมารับช่วงต่อจากทนายความคนเดิมที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานจัดไว้ให้ในระหว่างการสอบสวนปากคำชาวกะเหรี่ยงบางกลอย และข้อเท็จจริงจากการลงพื้นที่ ณ บ้านบางกลอย หมู่ที่ ๑ ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี สรุปได้ดังนี้

๕.๑.๑ สภาพความเป็นอยู่ปัจจุบัน และความประสงค์ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย

๑) ชาวกะเหรี่ยงที่ถูกอพยพลงมายังบ้านบางกลอยล่างในช่วงปี ๒๕๓๙ ได้รับจัดสรรที่ดินสำหรับทำกินและอยู่อาศัยจากอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จำนวน ๕๗ ราย โดยแบ่งเป็น (๑) ผู้ที่ได้รับการจัดสรรที่ดิน (ไม่ทราบขนาดพื้นที่) ซึ่งบางส่วนได้รับการจัดสรรในพื้นที่ห่างไกล น้ำเข้าไม่ถึง ที่ดินที่จัดสรรให้เกือบทั้งหมดไม่ได้ปลูกข้าวแต่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวอย่างอื่นแทน เช่น กล้ายกาแฟ หมาก มะนาว เป็นต้น โดยชาวกะเหรี่ยงบางส่วนมีที่ดินสำหรับปลูกบ้าน แต่ไม่มีที่ดินทำกิน และ (๒) ผู้ที่ไม่ได้รับการจัดสรรที่ดิน แต่ได้ทำกินและอยู่อาศัยในที่ดินของเครือญาติหรือบุคคลอื่นที่ได้รับการจัดสรรแล้ว

๒) ชาวกะเหรี่ยงที่ถูกอพยพลงมายังบ้านบางกลอยล่างภายหลังปี ๒๕๓๙ ซึ่งไม่ได้รับจัดสรรที่ดิน เนื่องจากปัญหากระบวนการจัดสรรที่ดินที่ไม่ชัดเจน และไม่เหมาะสม จึงทำให้มีชาวกะเหรี่ยงบางส่วนกลับขึ้นไปยังบ้านบางกลอยบน ประกอบกับพื้นที่บ้านบางกลอยล่างเป็นการยืมใช้พื้นที่จากชาวกะเหรี่ยงบ้านโป่งลึก ซึ่งชาวกะเหรี่ยงบ้านโป่งลึกเองก็ประสบปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกินเนื่องจากการขยายขนาดของครอบครัว

๓) ชาวกะเหรี่ยงที่ถูกอพยพลงมามากกว่าร้อยละ ๕๐ ต้องการกลับไปยังบางกลอยบน-ใจแผ่นดิน ทั้งการกลับไปใช้ชีวิตดั้งเดิมด้วยตนเองและให้บุตรหลานกลับไปในพื้นที่ดั้งเดิมที่เป็นพื้นที่ทำกินของบรรพบุรุษ โดยเป็นการทำกินในที่ดินแบบแปลงรวมซึ่งเป็นสิทธิหน้าหมู่^๑ ที่ชาวกะเหรี่ยงร่วมกันดูแลในพื้นที่ของชุมชน ปลูกข้าวไร่และพืชอื่น ๆ แบบผสมผสานในลักษณะไร่หมุนเวียน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก และมีชาวกะเหรี่ยงที่ถูกอพยพลงมาบางส่วนขอให้จัดสรรที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยในพื้นที่บ้านบางกลอยล่างหรือที่อื่น

/ ๕.๑.๒ การจับกุม ...

^๑ สิทธิหน้าหมู่ มีรากฐานมาจากกฎหมายมังรายและจารีตในชุมชนของภาคเหนือที่มีกฎประเพณีว่า เรื่องของทรัพยากรนั้นเป็นเรื่องที่ถือว่าเป็นประเด็นสมบัติส่วนร่วมที่เรียกว่า “ของหน้าหมู่” สิทธิหน้าหมู่จึงเทียบได้กับเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของทรัพยากรร่วม (common - pool resources), ที่มา รัฐิรดิน ยะฮันนต. (๒๕๖๑). สิทธิชุมชนในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการการใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

๕.๑.๒ การจับกุมและควบคุมตัวชาวกะเหรี่ยงเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔ สรุปเหตุการณ์ได้ ดังนี้

๑) วันเกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ของรัฐประกอบด้วย เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ
แก่งกระจาน เจ้าหน้าที่ทหาร และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้สนธิกำลังเข้าไปจับกุมชาวกะเหรี่ยงที่บางกลอยบน
- ใจแผ่นดิน ในข้อหายึดครองที่ดินภายในอุทยานแห่งชาติ และนำตัวลงมาโดยเฮลิคอปเตอร์ โดยมี
ผู้ถูกจับกุม ๒๒ คน แบ่งเป็นผู้ใหญ่ ๒๑ คน และเยาวชนอายุ ๑๗ ปี ๑ คน

๒) ภายหลังจากจับกุม เจ้าหน้าที่ได้ควบคุมตัวทั้ง ๒๒ คน ไปให้แพทย์ตรวจ
และเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม หรือ DNA จากนั้นได้ดำเนินการสอบสวนโดยมีชาวกะเหรี่ยงที่ทำงาน
ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานทำหน้าที่เป็นล่ามแปลภาษาให้ และส่งตัวไปฝากขังที่เรือนจำจังหวัด
เพชรบุรี โดยเจ้าหน้าที่เรือนจำได้ตัดผมของชาวกะเหรี่ยงชาย ๑๓ คนด้วย ต่อมาเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๔
ชาวกะเหรี่ยงทั้ง ๒๒ คน ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีหลักประกัน

๓) ในการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน มีทนายความและมีล่ามร่วมอยู่ด้วย
แต่ทั้งล่ามและทนายความไม่ได้อธิบายหรือแจ้งข้อมูลใด ๆ ให้ชาวกะเหรี่ยงที่ถูกสอบสวนทราบ จนท้ายที่สุด
มาทราบภายหลังว่า ในบันทึกการสอบสวนระบุว่าชาวกะเหรี่ยงที่ถูกจับกุมรับสารภาพในข้อกล่าวหา
ทั้งหมด

๔) หลังจากนั้น พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาชาวกะเหรี่ยงเพิ่มอีก
๖ คน ในเบื้องต้นจึงมีชาวกะเหรี่ยงถูกดำเนินคดีรวม ๒๘ คน จากนั้นพนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนคดี
ให้พนักงานอัยการพิจารณาทั้ง ๒๘ คน แต่พนักงานอัยการรับไว้พิจารณาดำเนินการเพียง ๒๗ คน
เนื่องจากอีก ๑ คน เป็นเยาวชน พนักงานสอบสวนจึงต้องแยกสำนวนคดีไปดำเนินการให้ถูกต้องตาม
กระบวนการทางกฎหมายต่อศาลเยาวชนและครอบครัว และต่อมาได้มีหมายเรียกผู้ต้องหาที่เป็นเยาวชน
เพิ่มเติมอีก ๑ คน

๕) ข้อมูล ณ วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๕ มีชาวกะเหรี่ยงที่ถูกดำเนินคดี รวม
ทั้งสิ้น ๒๙ คน โดยแยกเป็นผู้ใหญ่ ๒๗ คน และเยาวชนอีก ๒ คน ขณะนี้คดีอยู่ในชั้นการพิจารณาของ
พนักงานอัยการ

๕.๑.๓ สถานะบุคคลในปัจจุบันของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย

๑) ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่มีบัตรประจำตัวประชาชนแล้ว บางส่วนอยู่
ระหว่างดำเนินการขอสถานะบุคคลโดยอยู่ในขั้นตอนการตรวจ DNA ซึ่งมีข้อติดขัดหรือประสบปัญหา
เรื่องค่าใช้จ่ายในการตรวจ DNA บางรายประสบปัญหาบิดามารดาไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนและไม่มี
ญาติให้ตรวจ DNA เพื่อเทียบเคียง และบางรายส่งรายชื่อขอทำบัตรประจำตัวประชาชนมาหลายปีแล้ว
แต่ยังไม่มีความคืบหน้า

/ ๒) ชาวกะเหรี่ยง ...

๒) ชาวกะเหรี่ยงที่มีบัตรประจำตัวประชาชนจะได้รับสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า ชาวกะเหรี่ยงที่ยังไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนจะประสบปัญหาด้านค่ารักษาพยาบาลเนื่องจากไม่ได้รับสิทธิประกันสุขภาพถ้วนหน้า หากเจ็บป่วยต้องเสียค่ารักษาพยาบาลเอง และมีชาวกะเหรี่ยงบางรายที่เป็นหนี้ค่ารักษาพยาบาลกับโรงพยาบาลแก่กระเจาน

๓) ชาวกะเหรี่ยงที่เจ็บป่วยประสบปัญหาในการเดินทางไปรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลแก่กระเจานเนื่องจากพื้นที่อยู่ห่างไกล เดินทางยากลำบาก ต้องใช้รถจักรยานยนต์ลงมารับการรักษาที่โรงพยาบาล อีกทั้งยังมีปัญหาเรื่องการสื่อสารภาษาไทยกับเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล ทำให้ต้องมีคนช่วยแปลภาษากะเหรี่ยงเป็นภาษาไทยเพื่อให้เจ้าหน้าที่เข้าใจถึงอาการเจ็บป่วย

๕.๑.๔ การประกอบอาชีพของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย

๑) ชาวกะเหรี่ยงหญิงส่วนใหญ่จะรับจ้างทอผ้าและปักผ้าในโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพภายในชุมชนภายใต้การดำเนินการของมูลนิธิปิดทองหลังพระ มีรายได้วันละ ๑๔๐ บาท แต่โดยที่มีปัญหาแสงสว่างในโรงทอผ้า ทำให้ชาวกะเหรี่ยงประสบปัญหาเรื่องสายตาเพราะต้องใช้สายตาตลอดทั้งวัน ชาวกะเหรี่ยงที่รับจ้างทอผ้าประสงค์ให้เพิ่มค่าแรงและส่งเสริมให้มีลูกค้าเพิ่มขึ้น

๒) ชาวกะเหรี่ยงที่ชายส่วนใหญ่จะทำงานรับจ้างทั่วไป แต่มีปัญหาเรื่องการสื่อสารจึงไม่สามารถออกไปรับจ้างทำงานต่างพื้นที่ได้ ทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพส่งผลให้มีหนี้สิน

๓) ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ระหว่างปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ ชาวกะเหรี่ยงซึ่งไม่มีอาชีพประจำไม่สามารถออกไปรับจ้างทั่วไปได้ และแม้ว่าชาวกะเหรี่ยงซึ่งเป็นผู้พิการหรือผู้สูงอายุจะได้รับเงินสวัสดิการจากรัฐ แต่ก็ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ และมีรายหนึ่งดำรงชีพด้วยอาหารบริจาค จึงต้องการให้มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพที่มั่นคงและเหมาะสมโดยการจ้างงานภายในหมู่บ้าน และการส่งเสริมอาชีพจากหน่วยงานต่าง ๆ เนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ไม่สามารถทำไร่หมุนเวียนหรือปลูกข้าวไร่ได้ จึงทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวเพิ่มขึ้น

๕.๑.๕ ด้านสาธารณูปโภคและคุณภาพชีวิต

๑) ระบบไฟฟ้าภายในหมู่บ้าน เป็นการใช้อิทธิพลไฟฟ้าจากแผงโซลาร์เซลล์ที่ต้องใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์และมีปริมาณไม่เพียงพอโดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน

๒) ระบบประปาภายในหมู่บ้าน เป็นการสูบน้ำขึ้นมาจากแม่น้ำเพชรบุรี โดยต้องเสียค่าน้ำเดือนละ ๒๐๐ บาท แต่น้ำที่ได้กลับไม่มีคุณภาพเพียงพอที่จะใช้บริโภค

๓) ระบบการขนส่งและคมนาคม เนื่องจากหมู่บ้านบางกลอยอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่กระเจานทำให้ไม่มีถนนที่รถยนต์สามารถเข้าถึงหมู่บ้านได้ การเข้า - ออก หมู่บ้าน

/ ต้องเดินเท้า ...

ต้องเดินเท้า หรือใช้รถจักรยานยนต์ ต้องจอดรถยนต์ไว้ที่ริมฝั่งแม่น้ำเพชรบุรีซึ่งอยู่ในเขตหมู่บ้านโป่งลึก ถนนภายในหมู่บ้านเป็นถนนดิน การเดินทางเข้า-ออก หมู่บ้าน จึงไม่สะดวกและใช้ระยะเวลานาน โดยเฉพาะฤดูฝนซึ่งมีน้ำท่วมถนนทำให้การสัญจรเป็นไปด้วยความยากลำบาก จึงประสงค์ให้มี ถนนลาดยางเข้าถึงหมู่บ้าน

๔) ชาวกะเหรี่ยงบางส่วนต้องการมีบ้านและที่ดินทำกินเป็นของตนเอง เนื่องจากไม่ได้รับจัดสรรที่ดินสำหรับทำกินและที่อยู่อาศัยมาตั้งแต่ต้นที่ถูกอพยพลงมาจากบางกลอยบน อีกทั้ง ต้องการปรับปรุงที่พักอาศัยโดยเฉพาะปรับปรุงหลังคาบ้านซึ่งเดิมใช้หลังคามุงจาก และต้องการขอรับการสนับสนุนอุปกรณ์ซ่อมแซมบ้าน เช่น สังกะสี กระเบื้อง เป็นต้น

๕.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๕.๒.๑ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (ผู้ถูกร้องที่ ๑) และอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน (ผู้ถูกร้องที่ ๒) ชี้แจงโดยสรุปว่า

๑) หลังจากพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้ดำเนินการสำรวจการถือครองที่ดินของราษฎรในพื้นที่อุทยาน ตามมาตรา ๖๔ ปรากฏข้อมูลว่า บ้านบางกลอย หมู่ที่ ๑ ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี มีผู้ถือครองที่ดิน ๙๗ ราย มีที่ดิน ๑๔๓ แปลง เนื้อที่ ๖๒๘.๑๔๑๒ ไร่ รวมถึงสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเภทและชนิดของทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา ๖๕ ด้วย โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อยู่ระหว่างการจัดทำกฎหมายลำดับรอง เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการตามมาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕

๒) กรมอุทยานแห่งชาติฯ มีมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ประโยชน์และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ ตามมาตรา ๔๓ และมาตรา ๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ กล่าวคือ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามมาตรา ๘ มาตรา ๑๘ มาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕

๓) ในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ชุมชนที่เกี่ยวข้อง และประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ (Protected Area Committee: PAC) ซึ่งมีผู้แทนชุมชนทั้งที่เป็นปราชญ์ชาวกะเหรี่ยง และเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับการแต่งตั้ง ได้เข้ามาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ อีกทั้งได้ดำเนินการจัดตั้งอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มากถึง ๓๕,๔๔๔ คน และยังได้มีการเพิ่มอาสาสมัครพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (จูเนียร์) อีกด้วย ซึ่งมีผู้เข้าร่วมแล้วประมาณ ๑,๑๑๖ คน และยังมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๔) นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้ดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านโป่งลึก-บางกลอย และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาร่วมพัฒนา โดยแบ่งออกเป็นมิติการพัฒนา ๖ ด้าน คือ ด้านการเกษตรและปศุสัตว์ ด้านสาธารณูปโภค ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข และด้านพัฒนาอาชีพเสริม ไม่น้อยกว่า ๑๒๓ โครงการ โดยความร่วมมือของ ๒๖ หน่วยงาน นอกจากนี้ สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ ยังเป็นอีกหนึ่งหน่วยงานหลักในการพัฒนาพื้นที่นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ โดยมีกลไกขับเคลื่อนงานในรูปแบบคณะกรรมการอำนวยการโครงการ มีผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรีเป็นประธาน และหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นหัวหน้าคณะทำงาน เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ ถึงปัจจุบัน ตามลำดับขั้นการพัฒนาในพื้นที่ โดยมีการดำเนินการที่สำคัญ เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานน้ำ ดิน การพัฒนาระบบเกษตรและปศุสัตว์ที่ส่งเสริมรายได้ และการเสริมศักยภาพการรวมกลุ่ม เป็นต้น

๕.๒.๒ ดำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรีชี้แจงว่า

๑) กรณีการจับกุมชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอย จังหวัดเพชรบุรีได้มีคำสั่งที่ ๕๐๒/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๔ แต่งตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาแล้ว โดยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔ เจ้าพนักงานป่าไม้และเจ้าพนักงานอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ได้ร่วมกันจับกุมตัวชาวกะเหรี่ยงที่บุกรุกเข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ตามหมายจับของศาลจังหวัดเพชรบุรี จำนวน ๒๘ คน ซึ่งคณะพนักงานสอบสวนตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรี ได้ร่วมกันสอบสวนปากคำผู้ต้องหาทั้งหมดไว้ตามกฎหมาย โดยมีการแสดงหมายจับและสอบถามยืนยันตัวบุคคลตามหมายให้ทราบแล้ว และก่อนสอบสวนได้จัดหาล่ามแปลภาษา ทนายความ หรือผู้ร่วมฟังการสอบสวนด้วยแล้ว ส่วนผู้ต้องหาที่เป็นเยาวชนอยู่ในระหว่างออกหมายเรียกให้มาพบพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย โดยในกระบวนการหลังจากจับกุมตัวผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนได้แจ้งให้กองพิสูจน์หลักฐานจังหวัดเพชรบุรี ร่วมทำการตรวจร่างกายเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรมของผู้ต้องหาทั้งหมดไว้แล้ว ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการจับกุมและการสอบสวนผู้ต้องหาตามขั้นตอนที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจหน้าที่ไว้ทุกประการ โดยมีได้กลิ่นแก๊สหรือประทุษร้ายต่อร่างกายของผู้ต้องหาทั้งหมดในคดีได้รับสารภาพแต่อย่างใด

๒) ประเด็นการออกหมายจับ การจับกุม และการสอบสวน อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้ให้ข้อเท็จจริงสอดคล้องกับตำรวจภูธรจังหวัดเพชรบุรีว่า เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการเพื่อขออนุญาตจากศาลจังหวัดเพชรบุรี ในความผิดฐานบุกรุก ก่อสร้าง แผ้วถาง ยึดถือครอบครองกระทำการใด ๆ อันเป็นการทำให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิมแก่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยไม่ได้รับอนุญาต ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเพื่อบังคับตามหมายอาญา โดยจัดการนำหมายอาญา (หมายจับ) เพื่อแสดงต่อผู้ถูกจับพร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓

วรรคสองแล้ว กระทั่งควบคุมตัวผู้ต้องหาตามหมายอาญาจากพื้นที่ที่ถูกบุกรุก ออกมาที่บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เพื่อดำเนินการสอบปากคำข้อมูลบุคคลของผู้ต้องหาทุกราย และใช้ประกอบการทำบันทึกจับกุม ทั้งนี้ในการสื่อสารกับผู้ต้องหา คณะเจ้าหน้าที่ได้ประสาน/จัดหาเจ้าหน้าที่ในสังกัดอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ที่มีเชื้อสายชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านบางกลอย และบ้านโป่งลึก และเป็นเครือญาติกับผู้ต้องหา เพื่อมาช่วยทำหน้าที่ล่ามแปลภาษาท้องถิ่นชาติพันธุ์อีกหน้าที่หนึ่ง

๓) ในระหว่างการสอบปากคำผู้ต้องหา ณ บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน สหวิชาชีพ ทนายความ และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอแก่งกระจาน ได้ตรวจหาเชื้อไวรัสเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ พร้อมทั้งดำเนินการตามมาตรการของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ อย่างเคร่งครัด พร้อมกับอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้ดำเนินการจัดอาหาร และน้ำดื่มให้แก่ผู้ต้องหาและผู้เกี่ยวข้องอย่างดี กระทั่งเมื่อจัดทำบันทึกจับกุมผู้ต้องหาเสร็จ จึงนำผู้ต้องหาพร้อมบันทึกจับกุมส่งพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่เพื่อร้องทุกข์/กล่าวโทษตามกฎหมายต่อไป ซึ่งระหว่างการควบคุมตัวผู้ต้องหาในชั้นจับกุมจนถึงการนำส่งพนักงานสอบสวน ผู้ต้องหาทุกรายได้รับการดูแลเช่นบุคคลทั่วไปและมีความปลอดภัย ได้รับการตรวจสุขภาพ ในส่วนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หลังจากที่รับตัวผู้ต้องหาจากเจ้าหน้าที่ชุดจับกุมแล้ว ทราบในภายหลังว่ามีทนายความซึ่งผู้ต้องหาหามาเองได้ร่วมเข้าฟังการสอบสวนด้วย

๕.๒.๓ กรมราชทัณฑ์ได้ชี้แจงกรณีเจ้าหน้าที่เรือนจำกลางเพชรบุรีตัดผมผู้ต้องขังชาย กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย สรุปได้ว่า ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า เรือนจำกลางเพชรบุรีได้ใช้ปัตตาเลี่ยนผ่านตัวรองเบอร์ ๑ ตัดผมในลักษณะสั้นเกรียน เพื่อประโยชน์ทางอนามัยของผู้ต้องขัง ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการตัดผมผู้ต้องขัง พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๑๒ เนื่องจากเรือนจำกลางเพชรบุรีเพิ่งย้ายที่ทำการแห่งใหม่ ในช่วงแรก ๆ เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในการอุปโภคบริโภค ประกอบกับอยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ และเรือนจำมีมาตรการให้ผู้ต้องขังเข้าใหม่ต้องกักตัวอยู่ในห้องกักโรค อย่างน้อย ๑๔ วัน และให้ทำกิจวัตรประจำวันในห้องกักโรคเท่านั้น ซึ่งจะส่งผลต่อการใช้น้ำในห้องกักโรค การให้ผู้ต้องขังเข้าใหม่ตัดผมจึงมีความเหมาะสมต่อสถานการณ์ในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อให้ผู้ต้องขังดูแลรักษาสุขอนามัยได้ง่าย อีกทั้งยังป้องกันโรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดแก่ตัวผู้ต้องขังเอง โดยเจ้าหน้าที่เรือนจำได้ชี้แจงปัญหาดังกล่าวให้ผู้ต้องขังทราบก่อนจะตัดผมแล้ว ไม่ได้บังคับหรือเลือกปฏิบัติกับผู้ต้องขังกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยแต่อย่างใด

๕.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕.๓.๑ ข้อมูลจากเอกสารจดหมายเหตุแห่งชาติ จากการตรวจราชการของพระยารวเดชศักดิ์ดาบุษ (เจ๊ก จารุจินดา) ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี มีการบันทึกที่กล่าวถึงชุมชนชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มีประวัติความเป็นมาซึ่งเป็นเอกสารทางการย้อนไปถึงระหว่างปี ๒๔๔๒ - ๒๔๔๕ โดยได้ไปตรวจราชการและแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี

/ และเพชรบุรี ...

และเพชรบุรี^๒ และจากประวัติชุมชนที่ชาวกะเหรี่ยงทำขึ้น ยังพบหลักฐานจากกรมแผนที่ทหารซึ่งเป็นแผนที่ที่ทหารได้เดินเข้าไปสำรวจภูมิประเทศจริงในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ พบชื่อหมู่บ้าน “ใจแผ่นดิน” ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงปกากะญอในป่าลึกของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ในแผนที่อัตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ ซึ่งเป็นแผนที่ที่พิมพ์ในปี ๒๕๐๓ (ต้นฉบับเดิม พ.ศ. ๒๔๘๔) และเป็นแผนที่เดินเท้าที่มีการสำรวจพื้นที่ก่อนจะมีพระราชกฤษฎีกากำหนดพื้นที่ให้เป็นอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน เมื่อปี ๒๕๒๔ ถึง ๔๐ ปี^๓ นอกจากนี้ ยังปรากฏหลักฐานว่า มีราษฎรไทยเชื้อสายชาวกะเหรี่ยงบางครอบครัวตั้งถิ่นฐานและทำไร่หมุนเวียนบริเวณบ้านบางกลอยบนและบ้านใจแผ่นดินมาเป็นเวลานาน โดยมีหลักฐานยืนยันได้แก่ เหยี่ยวที่ระลึกชาวเขา ซึ่งทางราชการไทยได้มอบเหรียญนี้ให้กับชาวเขาดังแต่ปี ๒๕๑๒ ณ ที่ทำการกำนันตำบลสองพี่น้อง^๔ และที่ว่าการอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

๕.๓.๒ จากข้อมูลของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดกาญจนบุรี กรมประชาสงเคราะห์ (เดิม)^๕ ได้สำรวจทะเบียนราษฎรชาวไทยภูเขาบริเวณบ้านบางกลอยและบ้านโป่งลึกอำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี พบว่า มีเอกสารสำเนาทะเบียนราษฎรชาวไทยภูเขา ซึ่งถูกจัดทำขึ้นเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๓๑ จำนวน ๘ เล่ม ประกอบด้วย บางกลอย ๑ บางกลอย ๒ บางกลอย ๓ บางกลอย ๔ บางกลอย ๕ บางกลอย ๖ บ้านโป่งลึก ๑ และบ้านโป่งลึก ๒ รวมแล้ว ๗๑ ครอบครัว ๓๖๗ คน ตัวอย่างกรณีของนายโคอิ หรือค้ออี มีมิ ในทะเบียนราษฎรชาวไทยภูเขา ระบุงข้อมูลครอบครัวที่ ๓ ในเขตพื้นที่หมู่บ้านบางกลอย ๔ กิ่งอำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี ปรากฏชื่อเป็นหัวหน้าครอบครัว เกิดเมื่อปี ๒๔๕๔ ที่จังหวัดเพชรบุรี เป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง บิดาชื่อนายมีมิ มารดาชื่อนางพินอดี นับถือผี (ปัจจุบันนายโคอิ หรือค้ออี มีมิ หรือปู่ค้ออี เสียชีวิตแล้วเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๑) เจ้าหน้าที่รัฐได้อพยพหรือผลักดันชาวกะเหรี่ยงจากบ้านบางกลอยบนและบ้านใจแผ่นดินมาอยู่ที่บ้านบางกลอยและบ้านโป่งลึกอำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี รวมหลายครั้ง บางส่วนถูกผลักดันไปอยู่ที่บ้านพระกำ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน

/ ในการ ...

^๒ จากบทนำ “เศรษฐกิจศาสตร์การเมืองว่าด้วยกระบวนการตกขอบและปฏิกริยาต่ออำนาจรัฐและทุนของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง: กรณีศึกษากะเหรี่ยงแก่งกระจาน”. โดย ภัทธมน สุวพันธุ์. (๒๕๖๓). (ดุชฎินิพนธ์, มหาวิทยาลัยบูรพา).

^๓ รายงานวิชาการเรื่อง “สิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย กรณีศึกษากะเหรี่ยงบางกลอย”. หลักสูตรประกาศนียบัตรสิทธิมนุษยชนสำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ ๒ สถาบันพระปกเกล้า พ.ศ. ๒๕๖๒

^๔ เดิมตำบลสองพี่น้องอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ต่อมาเมื่อปี ๒๕๓๑ ได้แบ่งพื้นที่แยกมาตั้งอยู่ในกิ่งอำเภอกำแพงแสน และยกฐานะเป็นอำเภอกำแพงแสนเมื่อปี ๒๕๓๖ ตามลำดับ

^๕ รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๓๑๗/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๗ โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง ขอให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ด้านสิทธิชุมชนและสิทธิในทรัพย์สิน กรณีกล่าวหาว่า เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และเจ้าหน้าที่ทหาร ขับไล่ชาวกะเหรี่ยงดั้งเดิมออกจากบริเวณอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ในการอพยพครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๓๙ มีครอบครัวที่ถูกอพยพ จำนวน ๕๗ ครอบครัว โดยหน่วยงานได้ให้สัญญาแก่ชาวกะเหรี่ยงกลุ่มดังกล่าวว่า จะจัดสรรที่อยู่และที่ดินทำกินให้พร้อมทั้งสร้างบ้านให้อยู่อาศัย รวมถึงจะให้ความช่วยเหลือเป็นระยะเวลา ๓ ปี กะเหรี่ยงทั้ง ๕๗ ครอบครัว จึงตกลงย้ายลงมาที่บางกลอยล่าง แต่ด้วยสภาพพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมที่จะดำรงชีพแบบดั้งเดิม และพืชผลทางการเกษตรโดยเฉพาะข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภค ชาวกะเหรี่ยงบางส่วนจึงกลับขึ้นไปที่บ้านกลอยบน

๕.๓.๓ เมื่อปี ๒๕๕๔ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีเหตุการณ์เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายได้สนธิกำลังเพื่อผลักดันชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บ้านบางกลอยบน-ใจแผ่นดิน ออกจากพื้นที่ ซึ่งในครั้งนั้นมีการเผาทำลายบ้านเรือนและยุ้งข้าวชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ด้วยตามคำร้องที่ ๔๑๖/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๔ ขอให้ตรวจสอบการทำหน้าที่ของหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในขณะนั้น และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ตรวจสอบและมีความเห็นตามรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่ ๓๑๗/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๗ ว่า การอยู่อาศัยของราษฎรชาวกะเหรี่ยงบริเวณบ้านบางกลอยบน และบ้านใจแผ่นดินมีลักษณะเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมที่มีสิทธิอนุรักษ์และมีส่วนร่วมในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นผู้มีสิทธิที่จะอยู่อาศัยและทำกินในที่ดินพิพาท ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ เนื่องจากได้อยู่อาศัยทำกินมาก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยมีการใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็นที่ตั้งบ้านเรือนและใช้เป็นพื้นที่ทำกินหรือพื้นที่ทางการเกษตร มีวิถีการดำรงชีวิตประเพณีวัฒนธรรมมาเป็นระยะเวลายาวนาน และมีลักษณะการตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยรวมกลุ่มกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมกับหน่วยงานของรัฐในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และยั่งยืนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๖ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในขณะนั้นจึงวินิจฉัยว่า การใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานในการเข้าผลักดัน รื้อถอน และเผาทำลายทรัพย์สินดังกล่าวเป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๕.๓.๔ เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาตามคดีหมายเลขดำที่ อส.๗๗/๒๕๕๙ คดีหมายเลขแดงที่ อส.๔/๒๕๖๑ ว่า นายโคอิ หรือค้ออี มีมิ กับพวก รวมหกคนอยู่อาศัยและทำกินในที่ดินซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน โดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงสิทธิในที่ดินหรือหลักฐานแสดงการได้รับอนุญาตจากทางราชการให้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงเป็นการยึดถือหรือครอบครองที่ดินภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ต้องห้ามตามมาตรา ๑๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ กรณีนี้แม้มาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จะบัญญัติให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่งทางปกครองหรือกระทำการอย่างใด ๆ เพื่อคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติได้ตามสมควรแก่กรณีก็ตาม แต่การใช้

อำนาจตามกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมายของ การกระทำทางปกครอง ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวก็มีได้ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการใช้ดุลพินิจที่จะ เลือกใช้มาตรการบังคับทางปกครองอย่างไรก็ได้ตามอำเภอใจหรือโดยพลการ โดยเฉพาะการรื้อถอน เฝ้าทำลายทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นใดของนายโคอิ หรือค้ออี มีมิ กับพวก อย่างรุนแรง ก่อให้เกิดความ เสียหายเกินสมควร เมื่อเปรียบเทียบกับการรักษาไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ การกระทำดังกล่าวจึงเป็น การกระทำละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๐ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งเป็นผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จึงต้องรับผิดชอบต่อนายโคอิ หรือค้ออี มีมิ กับพวก ในผลแห่งละเมิด ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙

ทั้งนี้ ในคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดยังให้การรับรองว่า บ้านบางกลอยบน- ใจแผ่นดินถือเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง (ปกากะญอ) ในเขตอุทยานแห่งชาติ แก่งกระจานด้วย^๖ โดยประเด็นอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดีทั้งหกที่ขอให้กลับคืนสู่สภาพเดิมก่อนมีคำสั่งทางปกครอง ของเจ้าหน้าที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) นั้น ศาลปกครองสูงสุดพิจารณา แล้วเห็นว่า เมื่อผู้ฟ้องคดีทั้งหกไม่มีสิทธิที่จะอยู่อาศัยในที่ดินพิพาท เนื่องจากที่ดินพิพาทอยู่ในเขตอุทยาน แห่งชาติแก่งกระจาน และผู้ฟ้องคดีทั้งหกไม่มีหนังสือสำคัญแสดงสิทธิในที่ดินหรือหลักฐานแสดงการได้รับ อนุญาตจากทางราชการให้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงไม่อาจกำหนด ค่าบังคับให้ผู้ฟ้องคดีทั้งหกกลับคืนสู่สภาพเดิม โดยให้กลับไปอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่เดิมได้

๕.๓.๕ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๔ นายกรัฐมนตรีได้ลงนามในคำสั่งสำนัก นายกรัฐมนตรี ที่ ๖๗/๒๕๖๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน รวมทั้งการ พัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บ้านบางกลอย อำเภอแก่งกระจาน จังหวัด เพชรบุรี โดยมีร้อยเอก ธรรมนัส พรหมเผ่า รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในขณะนั้น เป็นประธานกรรมการ และแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ จำนวน ๕ คณะ^๗ ซึ่งคณะอนุกรรมการทั้ง ๕ คณะ ได้ประชุมขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหากรณีชาวกะเหรี่ยง

/ ในพื้นที่ ...

^๖ จากคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขแดงที่ อส.๔/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑ หน้า ๔๙

^๗ คณะอนุกรรมการ ๕ ด้าน ซึ่งแต่งตั้งภายใต้คณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ทำกินฯ ตามคำสั่ง สำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๖๗/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๔ ประกอบด้วย

๑) คณะอนุกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงและศึกษารวบรวมข้อมูลประวัติความเป็นมาการตั้งถิ่นฐาน ชุมชนชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บ้านบางกลอย อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

๒) คณะอนุกรรมการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ทำกินรวมทั้งการ พัฒนาและฟื้นฟูคุณภาพชีวิตชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บ้านบางกลอย อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

๓) คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาด้านคดีความ และให้ความช่วยเหลือในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บ้านบางกลอย อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ในพื้นที่บ้านบางกลอยอยู่เป็นระยะ โดยในส่วนของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้ตรวจราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายจنگคล้าย วรพงศธร) ในฐานะประธาน คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน และคุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บ้านบางกลอย อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง และประชุมคณะอนุกรรมการผ่าน สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน ๓ ครั้ง ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๔ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๔ และครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๔ โดยได้มีมติเห็นชอบร่วมกันในการ กำหนดแผนงานต่อยอดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอยจำนวน ๙ ด้าน^๔ เพื่อ บริหารจัดการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน และคุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บ้านบางกลอย ให้ครอบคลุมการแก้ไขปัญหาในพื้นที่บ้านบางกลอยในทุกมิติ

๕.๓.๖ อำเภอแก่งกระจานได้สำรวจสำมะโนประชากรและหาแนวทางการแก้ไข ปัญหาให้กับชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอยมาโดยตลอด (ยกเว้นตั้งแต่ช่วงปลายเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔- ปัจจุบัน จำเป็นต้องชะลอการให้ความช่วยเหลือด้านสัญชาติ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ

/ โรคติดเชื้อ ...

๔) คณะอนุกรรมการศึกษาผลกระทบต่อบรรณิเวศวิทยา สัตว์ป่า ต้นน้ำ และการบริการทางนิเวศ กรม กสิ ชาวกะเหรี่ยงกลับไปอยู่อาศัยและทำกิน รวมทั้งดำเนินวิถีชีวิตการทำไร่หมุนเวียนในพื้นที่บ้านบางกลอยบน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

๕) คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน และคุณภาพชีวิตชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บ้าน บางกลอย อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

^๔ แผนงานต่อยอดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอย จำนวน ๙ ด้าน ประกอบด้วย

- ๑) ด้านการสำรวจที่ดินทำกิน ดำเนินการโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๒) ด้านงานบริหารจัดการน้ำ ดำเนินการโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวง พลังงาน และกระทรวงกลาโหม
- ๓) ด้านงานพัฒนาปรับปรุงดิน ดำเนินการโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ๔) ด้านงานจัดทำแปลงสาธิตการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน ดำเนินการโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
- ๕) ด้านงานพัฒนาอาชีพทางเลือกและการสร้างรายได้ ดำเนินการโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงพลังงาน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสถาบันส่งเสริมการพัฒนากิจกรม ปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ
- ๖) ด้านงานพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ดำเนินการโดยกระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และสถาบันส่งเสริมการพัฒนากิจกรมปิดทองหลังพระสืบสาน แนวพระราชดำริ
- ๗) ด้านงานมวลชนสัมพันธ์และประชาสัมพันธ์ ดำเนินการโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๘) ด้านงานสำมะโนประชากร ดำเนินการโดยกระทรวงมหาดไทย
- ๙) ด้านงานพัฒนาคุณภาพชีวิต ดำเนินการโดยกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงพลังงาน และกระทรวงมหาดไทย

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙) โดยในช่วงที่ผ่านมา จังหวัดเพชรบุรีได้มีคำสั่ง ที่ ๓๓๖/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔ แต่งตั้งคณะกรรมการในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่บางกลอย จังหวัดเพชรบุรี ออกเป็น ๕ คณะ ดังนี้ (๑) คณะทำงานด้านสำมะโนประชากร (๒) คณะทำงานด้านส่งเสริมอาชีพ (๓) คณะทำงานด้านพัฒนาที่ดิน (๔) คณะทำงานด้านพัฒนาแหล่งน้ำ และ (๕) คณะทำงานด้านส่งเสริมสุขภาพ

สำหรับคณะทำงานด้านสำมะโนประชากร ซึ่งมีปลัดจังหวัดเพชรบุรี เป็นหัวหน้าคณะทำงาน และมีนายอำเภอแก่งกระจาน เป็นคณะทำงานและเลขานุการ มีหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการอพยพราษฎรบ้านบางกลอย เสนอแนะแนวทางและมาตรการ รวมทั้งมอบหมายหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาให้แก่จังหวัดเพชรบุรี และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลจำนวนประชากรที่มีอยู่จริง ในหมู่ที่ ๑ บ้านบางกลอย มากำหนดแนวทาง หรือมาตรการในการแก้ไขปัญหาให้กับคณะทำงานด้านอื่น ๆ ต่อไป โดยข้อมูลล่าสุด ณ วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๔ พบว่า มีประชากรสัญชาติไทย ๗๔๖ คน และประชากรผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน (เลข ๐ เลข ๖ เลข ๗) รวม ๑๐๑ คน

ทั้งนี้ อำเภอแก่งกระจานดำเนินการแก้ไขและช่วยเหลือมาตลอด โดยได้ประสานผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำหมู่บ้านของหมู่บ้านบางกลอย เพื่อขอความร่วมมือสำรวจตรวจสอบและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้ทราบระเบียบ หลักเกณฑ์ และเอกสารที่ต้องใช้ในการยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทยมาโดยตลอด พร้อมดำเนินการช่วยเหลือบุคคลผู้มีความประสงค์ยื่นคำร้องขอสัญชาติไทย หรือบุคคลที่มีปัญหาเรื่องสัญชาติ ให้มาดำเนินการได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ อำเภอแก่งกระจานได้กำหนดให้ชาวกะเหรี่ยงหมู่ที่ ๑ บ้านบางกลอย มายื่นคำร้องขอสัญชาติไทยได้ที่อำเภอแก่งกระจานทุกวันพุธ ซึ่งสามารถช่วยเหลือบุคคลที่มีความประสงค์ยื่นคำร้องขอสัญชาติไทยได้อย่างต่อเนื่อง เพิ่มมากขึ้น

๕.๓.๗ ในปี ๒๕๖๕ สำนักนายกรัฐมนตรีได้ยกเลิกคำสั่ง ที่ ๖๗/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๔ และได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๖/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาชุมชนกะเหรี่ยงบางกลอย หมู่ที่ ๑ ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยมีนายอนุชา นาคาศัย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) และผู้แทนศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นฝ่ายเลขานุการ มีหน้าที่และอำนาจในการศึกษา รวบรวมปัญหา ตรวจสอบข้อเท็จจริง เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาลที่เกี่ยวข้องกับคดีปกครอง คดีอาญา และคดีแพ่ง ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เร่งติดตาม รวมทั้งรายงานผลการดำเนินการ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี มีผลให้เป็นการยกเลิกคณะกรรมการทั้ง ๕ ด้าน ที่แต่งตั้งภายใต้คำสั่ง ที่ ๖๗/๒๕๖๔ ด้วย

๕.๓.๘ เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ผู้แทนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และผู้แทนศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการอิสระ เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาชุมชนกะเหรี่ยงบางกลอย หมู่ที่ ๑ ตำบล ห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๖/๒๕๖๕ ได้ให้ ข้อมูลสรุปได้ว่า

๑) ในคราวประชุมคณะกรรมการอิสระเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและ แก้ไขปัญหาชุมชนกะเหรี่ยงบางกลอยฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ที่ประชุมมีมติ ยืนยันสถานะของชุมชนกะเหรี่ยงชาติพันธุ์บางกลอยว่าเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม โดยมีหลักฐานยืนยัน ๓ ประการ ดังนี้

(๑) จากการศึกษาเอกสารทางราชการ ได้แก่ ๑.แผนที่ที่ทางราชการ จัดทำขึ้น มีการระบุถึงบ้านบางกลอยบน และกล่าวถึงชื่อบ้านใจแผ่นดินในบริเวณดังกล่าว ในแผนที่ได้ ระบุการกระจายของชุมชนบ้านกร่าง จำนวน ๑๓ แห่ง ทั่วบริเวณแก่งกระจาน ซึ่งคำว่า “กร่าง” คล้องกับ คำท้องถิ่นที่ใช้เรียกคนกลุ่มนี้ว่า “กะกร่าง” เอกสารดังกล่าวสามารถสืบค้นย้อนหลังไปได้ถึงปี ๒๔๕๕ ซึ่งเป็นการยืนยันว่ามีชุมชนในบริเวณดังกล่าวมาก่อน ๒.บัญชีสำรวจประชากรที่จัดทำขึ้นโดยศูนย์พัฒนา ราษฎรบนที่สูง (เดิมคือศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขากาญจนบุรี) ระบุถึงบ้านบางกลอย ๑ - ๕ ผลสำรวจครอบครัว มีชื่อบุคคล เช่น นายโคอิ หรือคออี มีมิ ระบุว่าอาชีพทำไร่ แสดงให้เห็นว่ามีชุมชน ในบริเวณดังกล่าว และ ๓.ข้อมูลสำรวจทางบัญชี ปี ๒๕๓๑ พบทะเบียนเหรียญชาวเขาซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อ รับรองสถานภาพคนไทยในช่วงที่ยังไม่มีการจัดทำบัตรประชาชนให้กับคนในพื้นที่ โดยเหรียญชาวเขา มีการจัดทำขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ ซึ่งชาวกะเหรี่ยงแก่งกระจานมีเหรียญชาวเขาหลายคน

(๒) การศึกษาทางประวัติศาสตร์ พบหลักฐานร่องรอยการตั้งถิ่นฐาน ของชาวกะเหรี่ยงในบริเวณจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี เป็นหลักฐานทางมานุษยวิทยาที่แสดง ให้เห็นถึงการมีพัฒนาการทางสังคม

(๓) งานศึกษาของนายสदानุ สุขเกษม^๔ โดยทุนวิจัยของสถาบัน พัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ซึ่งมีโครงการซ่อมสร้างที่อยู่อาศัยให้กับชุมชน และ ก่อนดำเนินโครงการได้สำรวจชุมชนและจัดทำผังเครือญาติ จัดเก็บข้อมูลความสัมพันธ์นับย้อนขึ้น ๓ ลง ๓ ชั่วคน รวมแล้วประมาณ ๗ ชั่วคน รวมทั้งสัมภาษณ์ประวัติบุคคล ทำให้ทราบการเคลื่อนย้ายที่อยู่ และ พบว่า เครือญาติบางส่วนกระจายอยู่ที่บ้านพระกำ ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และ บางส่วนถูกอพยพจากบางกลอยบนมาที่บางกลอยล่างตามปฏิบัติการเมื่อปี ๒๕๓๙ ทั้งนี้ จากการเข้าไป สำรวจในพื้นที่บ้านใจแผ่นดินพบหลักฐานการตั้งถิ่นฐาน เช่น ต้นไม้ พืชสวน ซึ่งไม่ใช่พืชป่า และหาก ตรวจสอบภาพถ่ายทางอากาศจะพบร่องรอยการทำไร่หมุนเวียนในพื้นที่มาโดยตลอดอย่างยาวนาน

/ ๒) ความประสงค์ ...

^๔ “เรียนรู้ซ่อมสร้างชุมชนกะเหรี่ยงบางกลอย”. โดยนายสदानุ สุขเกษม อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. สนับสนุนโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), กรกฎาคม ๒๕๖๒

๒) ความประสงค์ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย สามารถจำแนกได้ ๔ กลุ่ม คือ (๑) กลุ่มที่ต้องการกลับบ้านบางกลอยบนเพื่อทำไร่หมุนเวียน (๒) กลุ่มที่ไม่ต้องการกลับบ้านบางกลอยบน แต่ขอรับการจัดสรรที่ดินอย่างเพียงพอต่อการดำรงชีพ (๓) กลุ่มที่ได้รับการจัดสรรที่ดินแล้ว แต่ต้องการให้พัฒนาที่ดินทั้งคุณภาพดินและสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา เป็นต้น และ (๔) กลุ่มที่มีที่ดินทำกินแต่เปลี่ยนวิถีชีวิตออกไปทำงานนอกพื้นที่และให้ญาติใช้ที่ดินทำประโยชน์ ใน ๔ กลุ่มดังกล่าว กลุ่มที่มีประเด็นให้ต้องพิจารณามากที่สุด คือ กลุ่มที่ ๑ ที่ต้องการกลับพื้นที่บ้านบางกลอยบน เพราะกลุ่มที่ ๒ และกลุ่มที่ ๓ หากมีการแก้ไขเกี่ยวกับที่ดินก็จะสามารถแก้ปัญหาได้ ทั้งนี้ ในวันที่นายอนุชา นาคาศัย ประธานกรรมการอิสระฯ ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๕ ได้สอบถามจำนวนครอบครัวที่ต้องการกลับบ้านบางกลอยบน แต่ยังไม่สามารถระบุได้ว่ามีจำนวนเท่าใด และจากการประชุม ชาวกะเหรี่ยงที่ต้องการกลับบ้านบางกลอยบนได้แจ้งว่าหากได้กลับบ้านบางกลอยบนก็ยินดีสละพื้นที่ที่ได้รับจัดสรรที่บ้านบางกลอยล่าง

๓) สำนักนายกรัฐมนตรีอยู่ระหว่างดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เพื่อแก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลและชาวกะเหรี่ยง โดยคณะกรรมการชุดดังกล่าวจะพิจารณาครอบคลุมทั้งด้านที่ดิน ด้านสาธารณสุข สวัสดิการ และความเท่าเทียมด้วย เพื่อบูรณาการให้แต่หน่วยงานที่มีหน้าที่และอำนาจดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการพิจารณาผลักดันกฎหมายหรือทบทวนกฎหมายเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

๔) ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ภายใต้กระทรวงวัฒนธรรม ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดทำร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ได้เสนอร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีแล้ว และอยู่ระหว่างการพิจารณา

๖. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า กรณีตามคำร้องทั้งสองมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยหรือไม่ อย่างไร ใน ๔ ประเด็น ดังนี้

๖.๑ สิทธิชุมชนในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐^{๑๐} มาตรา ๔๓ (๑) และ (๒) ได้รับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม

/ ขนบธรรมเนียม ...

^{๑๐} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ

(๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงาม

ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน และมาตรา ๕๗ (๑) และ (๒) กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องดำเนินการให้เกิดการอนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น รวมถึงอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วย รวมถึงมาตรา ๗๐ ยังกำหนดให้รัฐวางแนวนโยบายพื้นฐานในการส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในด้านสิทธิดำรงชีวิตด้วย สอดรับกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อ ๑ และ ข้อ ๒^{๑๑} ที่ได้บัญญัติ

/ รับรอง ...

(๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๕๗ รัฐต้อง

(๑) อนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

(๒) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ หรือสุขภาพอนามัย

^{๑๑} กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๑

๑. ประชาชนทั้งปวงมีสิทธิกำหนดเจตจำนงของตนเอง โดยสิทธินั้น ประชาชนเหล่านั้นจะกำหนดสถานะทางการเมืองของตนโดยเสรีและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตนอย่างเสรี

๒. เพื่อจุดมุ่งหมายของตน ประชาชนทั้งปวงอาจจัดการปกครองและทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี โดยไม่กระทบต่อพันธกรณีใด ๆ อันเกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่งผลประโยชน์ร่วมกันและกฎหมายระหว่างประเทศ ประชาชนจะไม่ถูกลิดรอนวิถีทางยังชีพของตนไม่ว่าในกรณีใด

ข้อ ๒ วรรคสอง รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับที่จะประกันว่าสิทธิทั้งหลายที่ระบุไว้ในกติกานี้ จะใช้ได้โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด ชาติ หรือสังคมดั้งเดิม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น

ฯลฯ

ฯลฯ

รับรองให้ประชาชนทั้งปวงมีสิทธิกำหนดเจตจำนงของตนเอง การกำหนดสถานะทางการเมืองของตน และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตนอย่างเสรี และเพื่อจุดมุ่งหมายของตน ประชาชนอาจจัดการโรคภัยไข้เจ็บและทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี โดยจะไม่ถูกลิดรอนวิถีทางยังชีพของตน ไม่ว่าในกรณีใด และรัฐภาคีแห่งกติกานี้รับที่จะประกันว่าสิทธิทั้งหลายที่ระบุไว้ในกติกานี้จะใช้ได้ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นอื่นใด ชาติหรือสังคมดั้งเดิม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น อีกทั้งกติการะหว่างประเทศ ว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๒๖ และข้อ ๒๗^{๑๒} ได้บัญญัติรับรองความเสมอกัน ตามกฎหมาย การห้ามเลือกปฏิบัติทางกฎหมาย และการรับรองสิทธิในทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมดังกล่าวไว้ด้วย

๒) ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง ยังให้การรับรองสิทธิชนเผ่าพื้นเมืองในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งยังกล่าวถึงพันธกิจของรัฐที่พึงจะต้องปฏิบัติ โดยเฉพาะในประเด็นสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาตินั้น ชนเผ่าพื้นเมืองมีสิทธิเป็นเจ้าของ ใช้ประโยชน์ อารง รักษา และฟื้นฟู ทรัพยากรที่ดิน น้ำ ชายฝั่งทะเล และทรัพยากรอื่น ๆ ซึ่งพวกเขาได้เป็นเจ้าของตามประเพณีหรือเคยครอบครองใช้ประโยชน์อยู่ก่อนแล้ว โดยรัฐต้องให้การยอมรับและคุ้มครองในทางกฎหมายต่อที่ดิน เขตแดนและทรัพยากรเหล่านี้ ทั้งนี้ ชนเผ่าพื้นเมืองมีสิทธิได้รับการชดเชยจากการถูกยึดหรือใช้ประโยชน์ในที่ดินและทรัพยากรอื่น ๆ โดยปราศจากการยินยอม

๓) หลักการที่กล่าวมาสอดคล้องกับการให้ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ^{๑๓} ซึ่งเห็นว่า สิทธิชุมชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ การบังคับใช้กฎหมายจะขัดกับสิทธิขั้นพื้นฐานไม่ได้ อีกทั้งรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิดังกล่าว ในกรณีนี้รัฐจึงจะบังคับใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาจำกัดสิทธิพื้นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญไม่ได้ นอกจากนี้ สิทธิชุมชนเป็นสิทธิที่มีความเชื่อมโยงและ

/ สัมพันธ์กับ ...

^{๑๒} กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๒๖

บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ในกรณีนี้กฎหมายจะต้องห้ามการเลือกปฏิบัติใด ๆ และต้องประกันความคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาค และเป็นผลจริงจังกจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลใด เช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ

ข้อ ๒๗

ในรัฐทั้งหลายซึ่งมีชนกลุ่มน้อยทางเผ่าพันธุ์ ศาสนา หรือภาษาอยู่ บุคคลผู้เป็นชนกลุ่มน้อยดังกล่าว จะไม่ถูกปฏิเสธสิทธิในอันที่จะมีวัฒนธรรมของตนเอง หรือนับถือและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของตนเอง หรือใช้ภาษาของตนเอง ภายในชุมชนร่วมกับสมาชิกอื่น ๆ ของชนกลุ่มน้อยด้วยกัน

^{๑๓} การให้ความเห็นของรองศาสตราจารย์กิตติศักดิ์ ปกรัตติ ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายมหาชนของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔

สัมพันธ์กับพื้นที่และวิถีชีวิต การที่กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยถูกบังคับให้โยกย้ายถิ่นฐานและได้แสดงเจตนาที่จะกลับไปใช้ชีวิตในพื้นที่บ้านบางกลอยบน-ใจแผ่นดินมาอย่างต่อเนื่อง จึงไม่อาจถือได้ว่า สละสิทธิในพื้นที่ดั้งเดิม

๔) เมื่อพิจารณาการดำเนินการและมาตรการของรัฐที่เกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในกรณีกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย นั้น พบว่า ตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ ที่กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยถูกผลักดันออกจากบ้านบางกลอยบน-ใจแผ่นดิน เป็นการดำเนินการโดยมีการเสนอเงื่อนไขให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกอพยพ ทั้งในเรื่องการจัดหาที่อยู่อาศัย การจัดสรรที่ทำกิน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างเพียงพอในพื้นที่บ้านบางกลอยล่าง ซึ่งกระทั่งปัจจุบัน กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยไม่เคยแสดงเจตนาที่จะสละสิทธิในการใช้ประโยชน์ในที่ดินบ้านบางกลอยบน-ใจแผ่นดิน จึงมีสิทธิที่จะอ้างสิทธิเหนือพื้นที่ดั้งเดิมดังกล่าวได้ โดยความเป็นชุมชนดั้งเดิมของบ้านบางกลอยบน - ใจแผ่นดิน นั้น มีหลักฐานความเป็นมาในด้านประวัติศาสตร์ของชุมชน บันทึกเอกสารทางราชการ พยานหลักฐานจากการตรวจสอบและคำวินิจฉัยโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมถึงคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด แสดงให้เห็นโดยชัดแจ้งว่า กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยมีลักษณะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อยู่อาศัยในพื้นที่บ้านบางกลอยบน - ใจแผ่นดิน มาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเมื่อปี ๒๕๒๔ โดยใช้ประโยชน์ในที่ดินเป็นที่ตั้งบ้านเรือนและใช้เป็นพื้นที่ทำกินหรือพื้นที่ทางเกษตรแบบไร่หมุนเวียน^{๑๔} มีวิถีการดำรงชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมมาเป็นระยะเวลานาน ย่อมจะต้องได้รับความ

/ คุ่มครอง ...

^{๑๔} โครงการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เรื่อง สิทธิของชุมชนชาวกะเหรี่ยง (ปกากะญอ) กับการดำเนินเขตวัฒนธรรมพิเศษไร่หมุนเวียนในพื้นที่ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทกรณีที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัยของชุมชนกะเหรี่ยงในพื้นที่ปกากะญอ, โดยไพสิฐ พาณิษย์กุล และคณะ. สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, ๒๕๖๐. และแนวนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง. โดยคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยง, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔. อธิบายไว้ว่า

การทำไร่หมุนเวียนเป็นระบบเกษตรกรรมรูปแบบหนึ่ง ปัจจุบันยังพบอยู่ในชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบนพื้นที่สูงทางภาคเหนือและภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นวิธีการเพาะปลูกพืชในพื้นที่หนึ่งในช่วงเวลาหนึ่งโดยจะปลูกพืชแบบผสมผสาน ทั้งข้าว ผัก และพืชใช้สอยต่าง ๆ รวมกันในพื้นที่เดียวกัน ประกอบด้วยขั้นตอนการเลือกพื้นที่ การฟันไร่ การเผาไร่ และรับไร่ การเพาะปลูก การเอาหญ้า การเก็บเกี่ยวและตีข้าว เมื่อทำการเพาะปลูกไประยะหนึ่งแล้ว จะย้ายไปทำการเพาะปลูกในพื้นที่ใหม่ และปล่อยให้ดินในพื้นที่เดิมฟื้นความอุดมสมบูรณ์ตามกลไกธรรมชาติเป็นระยะเวลานาน แล้วจึงหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่เดิมนั้นอีกครั้ง ซึ่งมีรูปแบบการจัดการแปลงใน ๒ ลักษณะ คือ ๑) การทำไร่แบบแปลงรวมกะเหรี่ยงในชุมชนจะใช้พื้นที่ไร่ผืนเดียวกันทำไร่ในแต่ละปี ไม่มีใครเป็นเจ้าของพื้นที่ชัดเจน แต่ละครอบครัวอาจหมุนเวียนไปทำพื้นที่เดิมหรืออาจจะเป็นครอบครัวใหม่เข้ามาทำแทนก็ได้ และ ๒) การทำไร่แบบแปลงกระจาย แต่ละครอบครัวเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมเพื่อทำไร่โดยไม่ได้ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกัน พื้นที่ทำกินระบบไร่หมุนเวียนเป็นการใช้สิทธิแปลงรวมที่กะเหรี่ยงจะตกลงร่วมกันในแต่ละปี โดยไม่ได้มีผู้ครอบครองเฉพาะราย โดยจะทำการปลูกข้าวแม้ในส่วนแปลงใดที่ไม่ได้ปลูกข้าวก็สามารถบริโภคจากแปลงอื่น ๆ ในชุมชนได้ โดยจะมีการพักไร่เดิมเป็นเวลา ๒-๓ ปี

คุ้มครองจากรัฐ และมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมกับหน่วยงานของรัฐในการจัดการ บำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามสิทธิที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญ และหลักการพื้นฐานด้านสิทธิมนุษยชนซึ่งได้รับการรับรองตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมถึงปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองที่อ้างถึงข้างต้น นอกจากนี้ยังเป็นผู้มีสิทธิที่จะอยู่อาศัยและทำกินในที่ดินพิพาทตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เรื่องการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ อีกทั้งได้รับการคุ้มครองส่งเสริมในการฟื้นฟูวิถีชีวิตอย่างเป็นองค์รวมตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่องแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงอีกด้วย

๕) เมื่อมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งมาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕^{๑๔} บัญญัติให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต้องสำรวจการถือครองที่ดินของ / ประชาชน ...

^{๑๔} พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒

มาตรา ๖๔ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

เมื่อพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง และรัฐบาลมีแผนงานหรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติที่มีการประกาศกำหนดมาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติโดยมิได้สิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติ ภายใต้กรอบเวลาตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ หรือตามคำสั่งคณะกรรมการสงวนแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปรามหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติงานเป็นการชั่วคราวในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗ โดยต้องจัดให้มีแผนที่แสดงแนวเขตโครงการที่จะดำเนินการซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกันแนบท้ายพระราชกฤษฎีกา และมีระยะเวลาการบังคับใช้คราวละไม่เกินสี่ปี และอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการที่จะดำเนินการ หน้าที่ของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนในการอนุรักษ์ พันธุ์ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน และการสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกิน และมาตรการในการกำกับดูแล การติดตาม และการประเมินผลการดำเนินโครงการ

ในกรณีบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินได้ครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือนำหรือปล่อยสัตว์ ในเขตพื้นที่โครงการตามพระราชกฤษฎีกาที่ตราขึ้นตามมาตรานี้ หากการกระทำดังกล่าวเป็นไปเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติธุระ และได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

มาตรา ๖๕ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์ พันธุ์ บำรุงรักษา และควบคุมการใช้ประโยชน์ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเภท

ประชาชนที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกิน รวมทั้งสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเภทและชนิดของทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ แต่ในช่วงที่ผ่านมาการสำรวจตามมาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕ เป็นการสำรวจเฉพาะในพื้นที่บริเวณบ้านบางกลอย หมู่ที่ ๑ ตำบลห้วยแม่เพรียง ที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน มีใช้พื้นที่บ้านบางกลอยบน - ใจแผ่นดิน อันเป็นชุมชนดั้งเดิมแต่อย่างใด

๖) การที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้พยายามช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาทั้งการจัดสรรที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย การพัฒนาอาชีพ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตตลอดมานับตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ อาทิ (๑) อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานได้ดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านโป่งลึก-บางกลอย โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ เข้ามาร่วมพัฒนาในด้านต่าง ๆ จำนวนกว่า ๑๒๓ โครงการ จากความร่วมมือของ ๒๖ หน่วยงาน และ (๒) สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ

/ โดยมีกลไก ...

และชนิดของทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในอุทยานแห่งชาติที่ได้ประกาศกำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้แล้วเสร็จภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในกรณีที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เห็นว่าพื้นที่ในอุทยานแห่งชาติตามวรรคหนึ่งแห่งใดมีทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาลที่มีศักยภาพเหมาะสมและเพียงพอในการเก็บหาหรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาตินั้นโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพธรรมชาติสัตว์ป่า ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบนิเวศ และเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาการดำรงชีพตามวิถีชุมชนหรือวิถีชีวิตดั้งเดิมที่อยู่โดยรอบบริเวณอุทยานแห่งชาติดังกล่าว ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการเสนอรัฐมนตรีเพื่อจัดทำโครงการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาตินั้นเป็นประกาศกระทรวง เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ และให้มีแผนที่แสดงแนวเขตโครงการที่จะดำเนินการซึ่งจัดทำด้วยระบบภูมิสารสนเทศหรือระบบอื่นซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงแนบท้ายประกาศกระทรวงนั้นด้วย

เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและลดการพึ่งพิงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ โครงการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนที่จะดำเนินการภายใต้ประกาศกระทรวงตามวรรคสองให้มีระยะเวลาไม่เกินสี่ปี และจะต้องสอดคล้องกับนโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ และแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแห่งนั้น และอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่จะได้รับอนุญาตภายใต้โครงการที่จะดำเนินการ หน้าที่ของบุคคลที่ได้รับอนุญาตในการอนุรักษ์ พันธุ์ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ ประเภท ชนิด จำนวน หรือปริมาณของทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาลที่อนุญาตให้เก็บหาหรือใช้ประโยชน์ช่วงระยะเวลาดำเนินการที่เหมาะสม มาตรการตรวจสอบและควบคุมผลกระทบ และการฟื้นฟูสภาพพื้นที่หรือทรัพยากรธรรมชาติ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอนุญาตการเก็บหาหรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และการสิ้นสุดการอนุญาต มาตรการในการกำกับดูแล การตรวจสอบการติดตาม การควบคุมผลกระทบและการฟื้นฟูสภาพพื้นที่หรือทรัพยากรธรรมชาติ และการประเมินผลการดำเนินโครงการ และแนวทางในการลดการพึ่งพิงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ

การเก็บหาหรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาลของบุคคลที่ได้รับอนุญาตในเขตพื้นที่โครงการตามประกาศกระทรวงที่ออกตามมาตรา นี้ หากเป็นการเก็บหาหรือการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติตามประเภท ชนิด และจำนวนตามที่ได้รับอนุญาต และเป็นไปเพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติสุข และได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ

โดยมีกลไกขับเคลื่อนงานในรูปแบบคณะกรรมการอำนวยการโครงการฯ มีผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรีเป็นประธาน และหัวหน้าอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นหัวหน้าคณะทำงาน แต่ในความเป็นจริง การดำเนินการกลับไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตกะเหรี่ยงและไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้กับกะเหรี่ยงที่ถูกอพยพได้กระทั่งถึงปัจจุบัน อันเห็นได้จากข้อจำกัดทั้งในเชิงพื้นที่ซึ่งมีการจัดสรรที่ไม่เพียงพอต่อครอบครัวขยายที่มีมากขึ้น การแบ่งพื้นที่บางส่วนจากกะเหรี่ยงบ้านโป่งลึกที่อยู่มาแต่เดิม ซึ่งส่งผลกระทบต่ออีกชุมชน ทั้งในแง่ของปริมาณการได้รับจัดสรรพื้นที่และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพภูมิอากาศ ระบบนิเวศ และการจัดการด้านชลประทานที่ไม่ตอบสนองต่อการทำเกษตรเพื่อสร้างผลผลิตที่เพียงพอต่อการบริโภค

๗) จากข้อจำกัดทั้งด้านกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ ที่กล่าวมา ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่บ้านบางกลอยล่างที่อาศัยอยู่ในปัจจุบันได้ อาทิ การหาของป่าหรือทรัพยากรธรรมชาติเพื่อใช้ยังชีพ และการจัดสรรพื้นที่ซึ่งไม่สามารถทำไร่หมุนเวียนตามวิถีชีวิตดั้งเดิม จนนำไปสู่การที่ชาวกะเหรี่ยงบางส่วนมีความพยายามกลับขึ้นไปอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่บ้านบางกลอยบน-ใจแผ่นดิน กระทั่งถูกอพยพ ผลักดัน หรือถูกดำเนินคดีอยู่เป็นระยะ

ดังนั้นจึงเห็นว่า การดำเนินการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในช่วงที่ผ่านมา มิได้ดำเนินการให้กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยซึ่งถือเป็นชุมชนดั้งเดิมได้เข้าถึงสิทธิชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างแท้จริง ตามหลักการที่รัฐธรรมนูญ หลักกฎหมาย และหลักสิทธิมนุษยชนที่ให้การรับรองไว้ ถือว่าเป็นการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย

๖.๒ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม อันเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีการจับกุมและดำเนินคดีเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๒ ได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย รวมถึงสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว^{๑๖} โดยการกระทำที่เป็นการกระทบหรือละเมิดต่อสิทธิดังกล่าว / จะกระทำ ...

^{๑๖} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่

กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย

จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

จะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามกฎหมายเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยที่ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใด ได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ อีกทั้งการควบคุมหรือคุมขัง ผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี ทั้งนี้ การรับรอง สิทธิของบุคคลตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วย สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๙^{๑๗} ซึ่งได้รับรองสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย ไว้ว่า บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกกลั่นแกล้งหรือทารุณกรรมโดยพลันโดย เหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย และในขณะที่จับกุม บุคคลใดที่ถูกจับกุม จะต้องได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และจะต้องได้รับแจ้งถึงข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน อีกทั้ง ในคดีอาญา บุคคลที่จับกุมหรือควบคุมตัวต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาล หรือเจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจ ตามกฎหมาย มีสิทธิในการได้รับการปล่อยตัวโดยมิให้ถือเรื่องการควบคุมตัวเป็นหลักทั่วไป และข้อ ๑๔ ได้รับรองว่า บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่า / มีความผิด ...

มาตรา ๒๙

บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็น ความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ใน กฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำ ความผิดมิได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคล ไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์สาธารณะ

^{๑๗} กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๙

๑. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดย อำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกกลั่นแกล้งหรือทารุณกรรมโดยพลันโดยเหตุและโดยเป็นไปตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

๒. ในขณะที่จับกุม บุคคลใดที่ถูกจับกุมจะต้องได้รับแจ้งถึงเหตุผลในการจับกุม และจะต้องได้รับแจ้งถึง ข้อหาที่ถูกจับกุมโดยพลัน

๓. บุคคลใดที่ถูกจับกุมหรือควบคุมตัวในข้อหาทางอาญา จะต้องถูกนำตัวโดยพลันไปยังศาลหรือ เจ้าหน้าที่อื่นที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้อำนาจทางตุลาการและจะต้องมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควร หรือได้รับการปล่อยตัวไป มิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องควบคุมบุคคลที่รอการพิจารณาคดี แต่ในการปล่อยตัวอาจกำหนดให้ มีการประกันว่า จะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีในขั้นตอนอื่นของกระบวนการพิจารณาและจะมาปรากฏตัวเพื่อการบังคับตาม คำพิพากษา เมื่อถึงวาระนั้น

มีความผิด และการได้รับหลักประกันขั้นต่ำในการพิจารณาความอาญา เช่น สิทธิที่ติดต่อนายความที่ตนเลือก สิทธิที่จะมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากล่าม และสิทธิที่จะไม่ถูกบังคับ ให้เบิกความเป็นประักษ์ต่อตนเองหรือให้รับสารภาพผิด เป็นต้น^{๑๘} นอกจากนี้ ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติไว้สอดคล้องกันตามมาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๔^{๑๙} ว่าด้วยเรื่องการจับ การแจ้งสิทธิแก่ผู้ต้องหา หรือการดำเนินการใด ๆ ต่อผู้ต้องหาเอาไว้ด้วย

/ ๒) ในประเด็น ...

^{๑๘} ข้อ ๑๔

๓๓

๓๓

๒. บุคคลทุกคนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดอาญา ต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่า จะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด

๓. ในการพิจารณาความอาญา บุคคลทุกคนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกัน ขั้นต่ำดังต่อไปนี้โดยเสมอภาค

(ก) สิทธิที่จะได้รับแจ้งโดยพลันซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและเหตุแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหา ในภาษาที่บุคคลนั้นเข้าใจได้

(ข) สิทธิที่จะมีเวลา และได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อต่อสู้คดี และติดต่อกับ นายความที่ตนเลือกได้

(ค) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยไม่ชักช้าเกินความจำเป็น

(ง) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้าบุคคลนั้น และสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเอง หรือโดยผ่าน ผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายที่ตนเลือก สิทธิที่บุคคลได้รับแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย หากบุคคลนั้นไม่มี ผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายในกรณีใด ๆ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม บุคคลนั้นมีสิทธิที่จะมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งมีการ แต่งตั้งให้โดยปราศจากค่าตอบแทน ในกรณีที่บุคคลนั้น ไม่สามารถรับภาระในการจ่ายค่าตอบแทน

(จ) สิทธิที่จะซักถามพยานซึ่งเป็นประักษ์ต่อตน และขอให้เรียกพยานฝ่ายตนมาซักถามภายใต้เงื่อนไข เดียวกับพยานซึ่งเป็นประักษ์ต่อตน

(ฉ) สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากไม่สามารถเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้ในศาลได้

(ช) สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความเป็นประักษ์ต่อตนเองหรือให้รับสารภาพผิด

^{๑๙} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๘๓ ในการจับนั้น เจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้อง ถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการ ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น ให้นำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดังกล่าว แต่ถ้าจำเป็น ก็ให้จับตัวไป

ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการ พิจารณาคดีได้และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุม ผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่ กรณี ในการนี้ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย

๓๓

๓๓

๒) ในประเด็นการรวบรวมพยานหลักฐานโดยพนักงานสอบสวนเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงและการใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อการตรวจพิสูจน์บุคคลหรือตรวจเก็บสารพันธุกรรมนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑^{๒๐} และมาตรา ๑๓๑/๑^{๒๑} ได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา โดยในกรณีจำเป็นสามารถใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ และในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีและจำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรมเพื่อการตรวจพิสูจน์ พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุด ไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคล และต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา

ดังนั้น การจัดเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรมของบุคคลจึงต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย กระทำเท่าที่จำเป็นและจะต้องได้รับความยินยอมโดยสมัครใจเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนดำเนินการ โดยต้องเป็นการให้ความยินยอมโดยอิสระ^{๒๒} ซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องมีทางเลือกในการตัดสินใจว่าจะให้หรือไม่ให้ข้อมูลส่วนตัวบ้าง

/ ๓) จากการตรวจ ...

^{๒๐} มาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

^{๒๑} มาตรา ๑๓๑/๑ ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งจำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อูจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๒๒} หลักการให้ความยินยอมโดยอิสระเป็นมาตรฐานสากลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (General Data Protection Regulation: GDPR) ซึ่งใน (๔๒) และ (๔๓) กำหนดว่า

(๔๒) เมื่อการประมวลผลอยู่บนฐานของการยินยอมของผู้ถูกประมวลผลข้อมูล ผู้ควบคุมควรสามารถแสดงให้เห็นได้ว่า ผู้ถูกประมวลผลข้อมูลได้ยินยอมเข้าสู่ปฏิบัติการประมวลผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการประกาศเป็นลายลักษณ์อักษรว่าด้วยประเด็นอื่น ๆ การคุ้มครองควรรับประกันว่าผู้ถูกประมวลผลข้อมูลตระหนักถึงข้อเท็จจริงและขอบเขตอันนำไปสู่การยินยอม ตามคำสั่ง ๙๓/๑๓/EEC๑๐ ของที่ประชุมยุโรป การประกาศยินยอมที่ถูกจัดเตรียมไว้ล่วงหน้าโดยผู้ควบคุมควรจัดทำในรูปแบบที่สามารถเข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย ใช้ภาษาที่ชัดเจนและไม่ซับซ้อน และไม่ควรมีศัพท์เฉพาะที่ไม่เป็นธรรมเพื่อให้การยินยอมเกิดจากการได้รับแจ้งข้อมูลอย่างเพียงพอ อย่างน้อยผู้ถูกประมวลผลข้อมูลควรรับรู้

๓) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงพบว่า ในเหตุการณ์จับกุมและควบคุมตัวกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔ เจ้าหน้าที่ได้จับกุมและควบคุมตัวชาวกะเหรี่ยงตามหมายจับชุดแรก ๒๒ คน ต่อมาได้นำตัวไป ณ ที่ทำการอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเพื่อเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม โดยใช้การถอนเส้นผม เจาะเลือด และใช้สำลีอุบริเวณกระพุ้งแก้ม โดยแจ้งชาวกะเหรี่ยงว่าเป็นการตรวจโรค อีกทั้งการดำเนินการในชั้นตอนนี้ ไม่มีล่ามแปล ทำให้ชาวกะเหรี่ยงเกือบทั้งหมดซึ่งสื่อสารภาษาไทยไม่ได้หรือได้เพียงเล็กน้อย ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ในการดำเนินการดังกล่าว จากนั้นได้นำชาวกะเหรี่ยงไปสอบสวนเป็นรายคน โดยมีล่ามแปลภาษาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจานเพียง ๑ คน และมีทนายความชาย ๑ คน หญิง ๑ คน ที่เจ้าหน้าที่เชิญมาร่วมรับฟังการสอบปากคำ ซึ่งชาวกะเหรี่ยงที่ถูกจับกุมให้การสอดคล้องกันว่า ทั้งล่ามแปลภาษาและทนายความมิได้ให้ความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำใด ๆ กับชาวกะเหรี่ยงตลอดการสอบสวนเลย อีกทั้งทนายความกับล่ามไม่ได้อธิบายหรือแปลบันทึกการสอบสวนให้ฟังก่อนพิมพ์ลายนิ้วมือ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงมาทราบภายหลังว่าบันทึกการสอบสวนนั้นระบุว่าชาวกะเหรี่ยงให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา และถูกนำตัวไปคุมขังไว้ที่เรือนจำกลางเพชรบุรี กระทั่งได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีหลักประกันโดยคำสั่งศาลจังหวัดเพชรบุรีเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๔

๔) จากข้อเท็จจริงดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ทั้งขั้นตอนการจัดเก็บสารพันธุกรรมและการสอบสวน เจ้าหน้าที่มิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักการตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในเรื่องการแจ้งวัตถุประสงค์ การให้ความยินยอม การพบและปรึกษาทนายความ การแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุม รวมถึงเรื่องการที่จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความเป็นปรปักษ์ต่อตนเองหรือให้รับสารภาพผิด เป็นต้น

นอกจากนี้ ในประเด็นการจัดล่ามแปลภาษาเพียง ๑ คน โดยเป็นเจ้าหน้าที่ในสังกัดของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานซึ่งเป็นหน่วยงานคู่อริกับชาวกะเหรี่ยงที่ถูกจับกุม ย่อมไม่อาจรับประกันความเป็นกลางในการทำหน้าที่ได้อย่างโปร่งใส อีกทั้งยังไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ถูกควบคุมตัวที่มีมากถึง ๒๒ คน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังมีการจับกุมดำเนินคดีผู้ต้องหาบางรายที่เป็นเยาวชนโดยไม่ได้ตรวจสอบให้ชัดเจนก่อนว่า มีผู้ต้องหาเป็นเยาวชนด้วย

/ ซึ่งเห็นได้จาก ...

ถึงอัตลักษณ์ของผู้ประมวลผลและวัตถุประสงค์ในการประมวลผลที่เจตนาข้อมูลส่วนบุคคลเหล่านี้ไปใช้การยินยอมไม่อาจถือว่าเป็นไปโดยอิสระหากผู้ถูกประมวลผลข้อมูลมิได้มีตัวเลือกโดยแท้จริงหรือมีตัวเลือกอย่างอิสระหรือไม่สามารถปฏิเสธหรือยกเลิกความยินยอมโดยไม่เกิดผลเสีย

(๔๓) เพื่อรับประกันว่าการยินยอมนั้นได้มาโดยอิสระ การยินยอมไม่ควรทำให้เกิดมูลเหตุทางกฎหมายสำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีที่มีความไม่เท่าเทียมอย่างชัดเจนระหว่างผู้ถูกประมวลผลข้อมูลและผู้ควบคุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้ควบคุมเป็นหน่วยงานสาธารณะที่มีอำนาจและดังนั้นจึงไม่น่าเชื่อได้ว่าการยินยอมได้มาอย่างอิสระในทุกกรณีภายใต้เงื่อนไขที่ถูกระบุ การยินยอมจะถูกสันนิษฐานว่าไม่ได้มาโดยอิสระหากไม่สามารถให้การยินยอมต่อการประมวลผลข้อมูลแต่ละชุดแยกกันแม้ว่าจะถูกจัดสรรให้แล้วในแต่ละกรณี หรือหากการบังคับสัญญาอันรวมถึงการให้บริการนั้นขึ้นกับการยินยอมแม้ว่าการยินยอมจะไม่จำเป็นสำหรับการบังคับสัญญา

ซึ่งเห็นได้จากการที่พนักงานอัยการได้สั่งให้พนักงานสอบสวนไปดำเนินการสอบสวนใหม่ให้เป็นไปตามกระบวนการหรือขั้นตอนของกฎหมาย

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงเห็นว่า เจ้าหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจับกุม และการดำเนินคดีกับกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔ มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย

๖.๓ สิทธิและสถานะของบุคคล กรณีการกำหนดสถานะบุคคลของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านบางกลอย

๑) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๑๕ (๕) ได้วางหลักไว้ว่า ทุกคนมีสิทธิในสัญชาติหนึ่ง และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑๖^{๒๓} ได้ให้การรับรองสิทธิของบุคคลที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายในทุกแห่งหน และได้รับรองสิทธิเด็กในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานะบุคคลและสัญชาติไว้ด้วย สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ ๗^{๒๔} ที่กำหนดให้เด็กจะต้องได้รับการจดทะเบียนทันทีหลังการเกิด รวมถึงสิทธิที่จะได้รับสัญชาติด้วย

๒) เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงจากการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเด็นเรื่องการกำหนดสถานะบุคคลของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านบางกลอยแล้วพบว่า จังหวัดเพชรบุรี ได้มีคำสั่ง ที่ ๓๓๖/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔ แต่งตั้งคณะทำงานในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย จังหวัดเพชรบุรี รวม ๕ คณะ ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในข้อ ๕.๓.๖ ของรายงานนี้ โดยที่คณะทำงานด้านสำมะโนประชากร ซึ่งมีปลัดจังหวัดเพชรบุรีเป็นหัวหน้าคณะทำงาน และมีนายอำเภอแก่งกระจาน เป็นคณะทำงานและเลขานุการ ได้ดำเนินการแก้ไขและช่วยเหลือโดยได้ประสานผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำหมู่บ้านของหมู่บ้านบางกลอยเพื่อขอความร่วมมือสำรวจตรวจสอบและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่ได้ทราบระเบียบหลักเกณฑ์ และเอกสารที่ต้องใช้ในการยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทยมาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงกำหนดมาตรการช่วยเหลือบุคคลผู้มีความประสงค์ยื่นคำร้องขอสัญชาติไทย หรือบุคคลที่มีปัญหาเรื่องสัญชาติให้มาดำเนินการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยกำหนดให้ชาวกะเหรี่ยงหมู่ที่ ๑ บ้านบางกลอย มายื่นคำร้องขอสัญชาติไทยได้ที่อำเภอแก่งกระจานทุกวันพุธ

/ จากกรณีข้างต้น ...

^{๒๓} กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๑๖

บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับว่า เป็นบุคคลตามกฎหมายในทุกแห่งหน

^{๒๔} อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อ ๗

(๑) เด็กจะได้รับการจดทะเบียนทันทีหลังการเกิด และจะมีสิทธิที่จะมีชื่อนับแต่เกิด และสิทธิที่จะได้สัญชาติ และเท่าที่จะเป็นไปได้ สิทธิที่จะรู้จักและได้รับการดูแลเลี้ยงดูจากบิดามารดาของตน

(๒) รัฐภาคีจะประกันให้มีการปฏิบัติตามสิทธิเหล่านี้ตามกฎหมายภายในและพันธกรณีของรัฐภาคี ที่มีอยู่ภายใต้ตราสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่เด็กจะตกอยู่ในสถานะไร้สัญชาติ

จากกรณีข้างต้นเห็นว่า การดำเนินการด้านสถานะบุคคลของกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยงบางกลอย อำเภอแก่งกระจาน ได้ดำเนินการผ่านคณะกรรมการด้านสำมะโนประชากร ภายใต้ คำสั่งจังหวัดเพชรบุรีมาอย่างต่อเนื่องกระทั่งถึงปัจจุบัน และไม่ปรากฏว่ามีการกระทำหรือการละเลย การกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนแต่อย่างใด

๖.๔ สิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว รวมถึง การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขจากรัฐ

๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้รับรอง สิทธิของทุกคนที่จะมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม และสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเอง และครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอและสภาพการครองชีพที่ดีขึ้น อย่างต่อเนื่อง^{๒๕} โดยรัฐจะต้องละเว้นการแทรกแซงการอุปโภคบริโภคดำเนินการหรือใช้มาตรการใด ๆ ที่ขัดหรือแย้งกับสิทธิของบุคคล รวมถึงรัฐจะต้องไม่บังคับไล่อ้อ (Forced evictions)^{๒๖} จากที่ดินตาม อำเภोज และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง^{๒๗} ยังได้รับรองสิทธิของ

/ ทุกคน ...

^{๒๕} กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๑๑

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและ ครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ และสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐภาคีจะ ดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อประกันการทำให้สิทธินี้เป็นจริง โดยรับรองความสำคัญอย่างแท้จริงของความร่วมมือระหว่าง ประเทศบนพื้นฐานของความยินยอมโดยเสรี

๒. รัฐภาคีแห่งกติกานี้ รับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคนที่จะปลอดจากความหิวโหย โดยจะต้องดำเนิน มาตรการโดยเอกเทศและโดยความร่วมมือระหว่างประเทศรวมทั้งโครงการเฉพาะซึ่งจำเป็น

(ก) ในการปรับปรุงวิธีการผลิต เก็บรักษาและการแบ่งสรรอาหารโดยใช้ความรู้อย่างเต็มที่ทาง เทคนิคและทางวิทยาศาสตร์ โดยการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักโภชนาการ และโดยการพัฒนาหรือการปฏิรูประบบ เกษตรกรรมในทางที่จะทำให้สามารถบรรลุผลการพัฒนา และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

...

ข้อ ๑๕

๑. รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคน

(ก) ที่จะมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๒๖} ข้อคิดเห็นทั่วไป (General comment) ฉบับที่ ๗ ของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม : สิทธิในที่อยู่อาศัย ข้อ ๑๑ (๑) ว่าด้วยการบังคับไล่อ้อ

^{๒๗} กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ข้อ ๒

๑. รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่จะเคารพและประกันแก่ปัจเจกบุคคลทั้งปวงภายในดินแดนของตน และภายใต้เขตอำนาจของตนในสิทธิทั้งหลายที่รับรองไว้ในกติกานี้โดยปราศจากการแบ่งแยกใด ๆ อาทิ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ

ทุกคนที่จะไม่ถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน และสิทธิในการได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผลจริงจังกเมื่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นถูกละเมิด โดยไม่ต้องคำนึงว่าการละเมิดนั้นจะถูกระงับโดยบุคคลผู้ปฏิบัติการตามหน้าที่ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๓ ยังได้รับรองสิทธิของชุมชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟูวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีของท้องถิ่น และการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และตามมาตรา ๗๐ รัฐยังต้องกำหนดแนวนโยบายในการส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน

๒) จากข้อเท็จจริงปรากฏว่า นับตั้งแต่มีการผลักดันและอพยพกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยจากบ้านบางกลอยบน-ใจแผ่นดินลงมาที่บ้านบางกลอยล่าง ตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ เป็นต้นมา และต่อมาในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๓ - กรกฎาคม ๒๕๕๔ ได้เกิดเหตุการณ์ที่เรียกว่า “ยุทธการตะนาวศรี”^{๒๘} โดยอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ทำการผลักดัน รื้อถอน และเผาทำลายบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บริเวณบ้านบางกลอยบนและบ้านใจแผ่นดิน ซึ่งกรณีดังกล่าวคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้วว่าเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาว่าการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐไม่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ พฤติการณ์ดังกล่าวยังมีลักษณะของการบังคับไล่อื้อ (Forced eviction)^{๒๙} อันเป็น

/ การละเมิด ...

๒. ในกรณีที่ยังไม่มีมาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่นใด รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่จะดำเนินการ ตามขั้นตอนที่จำเป็น ตามกระบวนการทางรัฐธรรมนูญของตนและบทบัญญัติแห่งกติกานี้เพื่อให้มีมาตรการทางนิติบัญญัติหรือมาตรการอื่นใดที่อาจจำเป็น เพื่อให้สิทธิทั้งหลายที่รับรองไว้ในกติกานี้เป็นผล

๓. รัฐภาคีแต่ละรัฐแห่งกติกานี้รับที่จะ

(ก) ประกันว่า บุคคลใดที่สิทธิหรือเสรีภาพของตนซึ่งรับรองไว้ในกติกานี้ถูกละเมิด ต้องได้รับการเยียวยาเป็นผลจริงจังก โดยไม่ต้องคำนึงว่าการละเมิดนั้นจะกระทำโดยผู้ปฏิบัติงานตามหน้าที่

(ข) ประกันว่าบุคคลใดที่เรียกร้องการเยียวยาดังกล่าวว่าย่อมมีสิทธิที่เรียกร้องการเยียวยาดังกล่าว ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาฝ่ายตุลาการ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติที่มีอำนาจ หรือจากหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจตามที่กำหนดไว้โดยระบบกฎหมาย ของรัฐและจะพัฒนาหนทางการเยียวยาด้วยกระบวนการยุติธรรมทางศาล

(ค) ประกันว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจต้องบังคับให้การเยียวยานั้นเป็นผล

ข้อ ๑๗

๑. บุคคลจะถูกแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสารโดยพลการหรือไม่ชอบ ด้วยกฎหมายมิได้และจะถูกลบลู่เกียรติและชื่อเสียงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้

๒. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซงหรือลบลู่เช่นว่านั้น

^{๒๘} ยุทธการตะนาวศรี คือ การปฏิบัติการโครงการขยายผลการอพยพ ผลักดัน จับกุม ชนกลุ่มน้อยที่บุกรุกพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย - พม่า ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

^{๒๙} อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ ๒๖

การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง เนื่องจากมีผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานในหลายมิติ โดยเฉพาะสิทธิในที่อยู่อาศัย อันเป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าถึงสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่น มาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว สิทธิในน้ำและอาหาร ตลอดจนการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม และประเทศไทยซึ่งเป็นรัฐภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ยังมีหน้าที่ที่จะต้องประกันว่า ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บริเวณบ้านบางกลอยบนและบ้านใจแผ่นดินซึ่งถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะต้องได้รับการเยียวยาอย่างเป็นผลจริงจัง

๓) แม้ว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้พยายามจัดสรรที่ดิน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บางกลอยนับตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ เป็นต้นมา แต่จากข้อเท็จจริงของสภาพพื้นที่สะท้อนให้เห็นว่า การจัดสรรยังคงมีความไม่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิม ทำให้ชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่บางกลอยประสงค์กลับไปทำไร่หมุนเวียน^{๓๐} ตามวิถีวัฒนธรรมการดำรงชีพของตนภายในพื้นที่บ้านบางกลอยบนและบ้านใจแผ่นดิน เนื่องจากสภาพที่ดินด้านบนมีความอุดมสมบูรณ์ โดยอาศัยน้ำตามธรรมชาติจากน้ำค้าง น้ำฝน อีกทั้งมีสภาพอากาศเย็นกว่าพื้นที่ด้านล่างที่ได้รับการจัดสรร

๔) จากการสำรวจข้อมูลในพื้นที่^{๓๑} ยังพบว่ามีปัญหาจากกระบวนการจัดสรรที่ดินดังกล่าวที่ไม่เหมาะสมเพียงพอ กล่าวคือ บางส่วนไม่ทราบขนาดพื้นที่ บางส่วนได้รับการจัดสรรในพื้นที่ห่างไกลน้ำเข้าไม่ถึง และบางส่วนมีแค่ที่ดินสำหรับปลูกบ้านแต่ไม่มีที่ดินทำกิน อีกทั้งยังมีชาวกะเหรี่ยงอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกิน และบางส่วนเป็นผู้ที่ลงมายังบ้านบางกลอยล่างภายหลังปี ๒๕๓๙ จึงมีชาวกะเหรี่ยงบางส่วนกลับขึ้นไปยังบ้านบางกลอยบน และถูกผลักดันออกจากพื้นที่อีกครั้งในช่วงปี ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔

๕) จากสภาพปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการใช้มาตรการด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของรัฐที่มีความขัดแย้งกับประชาชนและชุมชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านบางกลอยที่ต้องพึ่งพาที่ดินนั้นเพื่อการดำรงชีพและความอยู่รอด ก่อให้เกิดผลกระทบและมีความเสี่ยงต่อการขาดความมั่นคงในการถือครองที่ดิน (Land tenure security)^{๓๒} ในการเข้าถึง ใช้ประโยชน์ ควบคุมจัดการและ

/ เปลี่ยนมือ ...

^{๓๐} อ้างแล้ว เชนอร์ธที่ ๑๔

^{๓๑} รายงานลงพื้นที่และบันทึกถ้อยคำโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๔ ณ บ้านบางกลอย หมู่ที่ ๑ ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

^{๓๒} ความมั่นคงในการถือครองที่ดิน (Land tenure security) คือ ความมั่นคงแน่นอนของสิทธิเหนือที่ดินของบุคคล โดยความมั่นคงแน่นอนนั้น อย่างน้อยที่สุดจะต้องคุ้มครองผู้ถือครอง/ผู้ใช้ประโยชน์ จากการถูกบังคับไล่อื้อ และการคุกคามอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับที่ดินนั้น โดยไม่คำนึงถึงประเภทของสิทธิเหนือที่ดินนั้น กล่าวคือ ความมั่นคงในการถือครองที่ดินคือระดับความมั่นคงแน่นอนของบุคคลหรือกลุ่มคนในการเข้าถึงหรือการควบคุม ใช้ประโยชน์ที่ดิน อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการเข้าถึงสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ (Land and Human Rights, Standard and Applications: United Nations)

เปลี่ยนมือ และการครอบครองเหนือที่ดิน รวมถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่อยู่ในที่ดิน เช่น แหล่งน้ำ ต้นไม้ เป็นต้น ย่อมถือว่าเป็นการประกันความยั่งยืนของการดำรงชีพและส่งผลโดยตรงในการใช้สิทธิมนุษยชนอย่าง ปกติสุข ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับ คนในชุมชน ส่งผลให้ชาวกะเหรี่ยงบางรายประสบภาวะขาดสารอาหาร เจ็บป่วย และประสบปัญหา ความยากจน อีกทั้งยังต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และยังประสบ ปัญหาการเข้าถึงบริการสาธารณสุขจากรัฐอันเนื่องจากการคมนาคมที่ไม่สะดวก ข้อจำกัดเชิงพื้นที่ซึ่ง ห่างไกลจากโรงพยาบาล และปัญหาการสื่อสารด้านภาษาไทยระหว่างกะเหรี่ยงและเจ้าหน้าที่ด้านการ สาธารณสุข ซึ่งในบางครั้งนำมาซึ่งความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในการสื่อสารขณะเข้ารับบริการ จนนำไปสู่การที่ชาวกะเหรี่ยงไม่ยอมเข้ารับบริการสาธารณสุข และประสบปัญหาสุขภาพตามมา

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น แม้อรัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการแก้ไข ปัญหากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยบน-ใจแผ่นดิน ในประเด็นด้านสิทธิในมาตรฐานการครองชีพ ที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว รวมถึงการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขไปแล้ว แต่การ ดำเนินการดังกล่าวยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้กับชาวกะเหรี่ยงที่ถูกอพยพได้กระทั่งถึงปัจจุบัน จึงเห็นว่า การดำเนินการของรัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในช่วงที่ผ่านมา ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย

๗. มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และ มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทาง ที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อคณะรัฐมนตรี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยาน แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานอัยการ จังหวัดเพชรบุรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ เพื่อดำเนินการ ดังนี้

๗.๑ มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๗.๑.๑ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เร่งรัดการสำรวจพื้นที่อยู่อาศัยและทำกิน รวมถึงสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ประเภทและชนิดของทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ในพื้นที่อยู่อาศัยและทำกินของ กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ และ มาตรา ๖๕ ให้เป็นปัจจุบัน ทั้งนี้ ในการดำเนินการดังกล่าวให้สำรวจความประสงค์ของกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยงบ้านบางกลอยเกี่ยวกับการกลับไปอยู่อาศัยและทำกินตามวิถีชีวิตดั้งเดิม ในพื้นที่บ้าน

บางกลอยบน-ใจแผ่นดิน เพื่อเป็นการเยียวยากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยที่เคยถูกอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน และประสงค์จะกลับไปอยู่อาศัยและทำกินพื้นที่ดั้งเดิม โดยให้ความสำคัญกับการทำให้คืนสู่สภาพเดิม (Restitution) หรือการกลับไปยังพื้นที่เดิม (Return) เป็นหลักสำคัญ^{๓๓} ผ่านกลไกคณะกรรมการอิสระเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาชุมชนกะเหรี่ยงบางกลอย ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๖/๒๕๖๕ ทั้งนี้ ต้องให้กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยมีส่วนร่วมในการกำหนดเจตจำนงของตนเองและชุมชน ในการดำเนินการดังกล่าวด้วย

๗.๑.๒ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เร่งรัดการพิจารณากฎหมายลำดับรองตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๕ ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว โดยพิจารณาประกอบกรณีที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เคยมีข้อเสนอแนะฯ ที่ ๓/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๑ ต่อกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และคณะรัฐมนตรี ตามข้อเสนอแนะฯ เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ หรือคำสั่ง กรณีการกำหนดเขตพื้นที่ในการทำกิน อยู่อาศัย และการดำเนินวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงและชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในเขตป่าสงวนแห่งชาติและเขตอุทยานแห่งชาติ และข้อเสนอแนะฯ ที่ ๑/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๕ เรื่อง ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับกฎหมายลำดับรองประกอบพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒

๗.๑.๓ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการจับกุมและควบคุมตัวกะเหรี่ยงในเหตุการณ์เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกหมายจับ การควบคุมตัว การแจ้งสิทธิรวมไปถึงการติดต่อญาติหรือผู้เสียหายที่ไว้วางใจ การจัดเตรียมทนายความ และล่ามแปลภาษา ว่ามีการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการตามข้อ ๗.๑.๑ ถึงข้อ ๗.๑.๓ ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๗.๒ มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๗.๒.๑ ให้คณะรัฐมนตรีเร่งรัดพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. ที่เสนอโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ภายใต้กระทรวงวัฒนธรรม ให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว

/ ๗.๒.๒ ให้คณะ ...

^{๓๓} หลักการพื้นฐานและแนวปฏิบัติขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการโยกย้ายคนออกจากที่ดินและการพลัดถิ่น (UN Basic Principles and Guidelines on Development-Based Evictions and Displacement)

๗.๒.๒ ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาจัดตั้งกลไกที่เป็นรูปธรรมเพื่อผลักดันพื้นที่
คุ้มครองทางวัฒนธรรม หรือเขตวัฒนธรรมพิเศษ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๓
ว่าด้วยแนวนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง โดยใช้กระบวนการศึกษาวิจัยจาก
กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยนาร่อง และให้กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยมีส่วนร่วมในการ
ออกแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน วิถีชีวิตและวัฒนธรรม การ
จัดสรรที่ดินทำกิน/ที่อยู่อาศัย การพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การพัฒนาอาชีพ รวมถึงการจัดการ
และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

๗.๒.๓ เนื่องจากอุทยานแห่งชาติป่าแก่งกระจานเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ซึ่งได้รับการ
เสนอให้พิจารณาขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ซึ่งข้อกังวล
เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจาน เป็นหนึ่งในประเด็นที่
คณะกรรมการมรดกโลกขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก)
ให้ความสำคัญ ดังนั้น คณะรัฐมนตรีจึงควรบูรณาการการแก้ไขปัญหา โดยอาจใช้กลไกตามข้อ ๗.๒.๒
ในการขับเคลื่อน ซึ่งกลไกดังกล่าวต้องประกอบด้วยผู้แทนที่รอบด้านทั้งจากภาครัฐ ผู้แทนกลุ่มชาติพันธุ์
กะเหรี่ยงในพื้นที่ นักวิจัย/นักวิชาการ ภาคประชาสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการ
แก้ไขปัญหาาร่วมกัน

๗.๒.๔ อัยการสูงสุดและอัยการจังหวัดเพชรบุรี ควรพิจารณาใช้ดุลพินิจในการ
สั่งไม่ฟ้องหรือถอนฟ้องในคดีอาญาที่กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยถูกดำเนินคดีอันสืบเนื่องจาก
เหตุการณ์จับกุมและควบคุมตัวเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔ หากเห็นว่าการฟ้องคดีจะไม่เป็นประโยชน์แก่
สาธารณะ ตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการสั่งคดีอาญาที่จะไม่เป็นประโยชน์แก่
สาธารณชน หรือจะมีผลต่อความปลอดภัย หรือความมั่นคงของชาติ หรือต่อประโยชน์อันสำคัญของ
ประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีหนังสือ
ขอความอนุเคราะห์พิจารณาประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกรณีดังกล่าวไปในเบื้องต้นแล้ว

๘. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุม
ด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๔๙/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๕ จึงมีมติ ดังนี้

๘.๑ ประเด็นสิทธิชุมชนในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย และประเด็นสิทธิในกระบวนการยุติธรรม กรณีการจับกุม
และการดำเนินคดีกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔ มีการกระทำหรือการละเลย
การกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๘.๒ ประเด็นสิทธิและสถานะบุคคล การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสถานะบุคคล
ไม่ปรากฏว่ามีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๘.๓ ประเด็นการดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิในมาตรฐานการครองชีพและสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขจากรัฐ ยังไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอย

๘.๔ ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนและข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามข้อ ๗ ของรายงานนี้ ต่อคณะรัฐมนตรี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานอัยการจังหวัดเพชรบุรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ เพื่อดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์	ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางปรีดา คงแป้น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นายวสันต์ ภัยหลีกลี้	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวสุภัทรา นาคะผิว	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

